

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Iosephi Speranzæ, Congregationis Oratorii Fanensis
Presbyteri, Scripturæ Selectæ**

Speranza, Giuseppe

Coloniæ Agrippinæ, 1659

27. Crucifixio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44265

re, noli erubescere. Idem in fronte, tanquam in sede pudoris, signum Crucis accepisti. Hactenus Augustinus.

Bern. serm. 43.
in Cant.

Bernardus: Hæc mea sublimior Philosophia: Scire Iesum & hunc crucifixum. Dilectus meus mihi, inter ubera mea, commorabitur.

Cant. 4.
Beda ibid.

Felix anima, quæ semper Christi Crucem meditatur, quæ non gloriatur, nisi in Cruce, quæ Crucem non erubescit. Genus tua sicut fragmen malipunici. Aptè sanè. Malum punicum, inquit Venerabilis, quia rosei coloris est, passionis Domini mysterium innuit. Quia ergo sancta Ecclesia non erubescit Crucem Christi, sed gaudet in contumeliis, & passionibus pro illo, Crucisque vexillum gestare solet in facie; meritò genus instar mali punici habere dicitur.

In officio
S. Agnetis.

Et sanguis ejus ornavit genas meas. O utinam & tuas ornet!

CRUCIFIXIO.

PUNCTUM XXVII.

Et postquam venerunt in locum, qui vocatur Calvaria, ibi crucifixerunt eum. Luc. 23.

Cant. 4.
Psal. 19.

EN jam demum ventum est ad summum, non tam montis verticem, quam votorum. En per ventum ad montem myrrha, ad collem thuris, ut in odorem suavitatis magnum illud holocaustum pingue fiat.

Nudatur Iesus, affigitur Cruci, sustollitur, & ad mundi prospectum in Calvaria colle, hoc est in medio mundi totius, ac puncto committitur linea felicitatis humanæ, inseriturque in ipso terrarum corde cor cæli.

In cruce mundus compendio recreatur.

Hic Creator mundum compendio recreat; quem diu creaverat.

Cypr. in Symb. Apost.

Hic novo salutis genere, ut mundus vivat (plorat Cyprianus) totius mundi vita suspenditur!

A Erigitur patibulum grande, & Angelis, Quare in cruce & hominibus futurum spectaculum, in cæm sublatus quod sustollatur humani generis salus, ut Dominus, ut non omnis civitatis mœnibus, sed per gentes se omnes possit diffundere. Attollitur moreretur, sublimis, ut ad universa sciant omnes eam salutem pertinere, tum alta, tum humilia, quod & hæc ascendant ad illa, & illa istis æquentur.

Ita pulchrè Lactantius lib. 4. de vera Religione: Illa quoque præcipua fait causa, cur Deus Crucem maluerit, quod illa exaltari eum fuit necesse, & omnibus gentibus passionem Dei noscercere. Nam quoniam is, qui patibulo suspenditur, & conspicuus est omnibus, & cæteris altior, crux potius electa est, quæ significaret illum tam conspicuum, tamque sublimem futurum, ut ad eum cognoscendum, pariter & colendum, cunctæ nationes ex

B religione: Illa quoque præcipua fait causa, cur Deus Crucem maluerit, quod illa exaltari eum fuit necesse, & omnibus gentibus passionem Dei noscercere. Nam quoniam is, qui patibulo suspenditur, & conspicuus est omnibus, & cæteris altior, crux potius electa est, quæ significaret illum tam conspicuum, tamque sublimem futurum, ut ad eum cognoscendum, pariter & colendum, cunctæ nationes ex
C in passione manus, Orbemque dimensus cruce orbem, est: ut jam tunc ostenderet, ab ortu Solis, dimensus est, usque ad occasum magnum populum ex omnibus linguis, & Tribus congregatum, sub alas suas esse venturum, signumque illud maximum, atque sublime suis frontibus suscepturum.

Sic & Athanasius libro de Incarnatione Verbi: In sola cruce mors extensis, porrectisque manibus toleratur: ideo quoque par erat, ut Dominus hoc modo mortem sustineret, manusque ejus extenderentur; ut hac quidem vererem populum, illà verò Gentiles extraheret, & ambos in se conjungeret, id enim ipse dixit, indicans, qua morte omnes redempturus esset: Cum exaltatus fuero à terra, Ioan. 12. omnes ad me traham.

Et certè unde omnes non trahantur, aut quò homines à Christo in Crucem exaltato diffugiant? Sua nos ille brachiorum expansione ad eum complectitur, ut fugere jam minimè valeamus: Quò ibo? (inquit Regius Vates) à Spiritu tuo, aut quò à facie tua fugiam? Si ascendero in calum) hoc est Crucis sublimitatem, si que interpretatur Nyssenus, tu illic es, si descendero in infernum, (hoc est, profundum) ades, de Resurr. Si sumpsero pennas meas diluculo, id est, ad ortum Solis, (hæc est latitudo) Si habita-

1670

Crucis figuram vero in extremis maris, sic enim occasum A appellat (hæcque est longitudo:) ac subdit. Cernis Crucis figuram quomodo descriptabat? Tu es inquit, qui per omnia com- meas, qui cuncta devincis, qui in te ipso comprehendis universa: tu supra es, tu es infra: in hac extrema parte dextera tua, in illa sinistra. Quasi diceret ex Vatis ore: Nullus jam mihi relinquatur locus, quo à te in Crucem exaltato diffugiam.

Chrysol. ser. 4. in 5. ser. Pass. Quid sibi volunt Christi brachia in cruce expansa?

Sanaz. de morte Christi Domini ad Mortal. Lamen.

Convenite ergo, convenite jam, Christianæ gentes (in hæc verba lætandus proumpit Chrysologus) concurrite, fidelissimæ nationes: Dominus enim noster, non in paribulum Crucis, sed in tribunal ascendit. Expandit ecce manus, & alas extensas aperuit, non ut Crucis supplicio satisfaceret, sed ut nos ex omni Orbe ad credulitatem Ecclesiæ congregaret.

Undique planè gentes vocat. Ita Sanazarius:

Cernitis, ut proum flectat caput? ut pia pandat
Brachia? & ingratis vocat ad sua vulnera gentes?
Oblitasque via moncat meminisse relicta,
Scilicet amplexus non rejecturus amicos.

Sed, quid ait, non rejecturus amicos? Christus extendit brachia sua in Cruce, inquit Augustinus, & extendit manus suas paratus vel in amplexus peccatorum.

Aug. in Man. 6. 23.

Bern. de Pass. Dom. c. 5.

Bernardus: Tu sicut aquila grandis, ac magnarum alarum provocans pullos suos, expandisti alas brachiorum tuorum in Cruce, & super nos volitans, assumpsisti nos, & portasti in humeris tuis, in fortitudine tua, ad habitaculum sanctum tuum, in domum familiaritatis, & claritatis tuæ, ubi de ove, & drachma perditâ, & inventa fecisti convivium vicinis, & amicis tuis beatissimis Spiritibus, ipsos hilariter ad tuam congratulationem invitans, faciens in cælis gaudium de peccatore pœnitente.

Cant. 9. Philo Carpath. ibid.

Egregiè huc Philo Carpathius ad illa verba: Manus ejus tornatiles, plena Tharsis; sic ipse legit subditque. Jam manifestè

Sponsa ex divinæ Scripturæ sententia, omnia sua bona à salut ferâ nec sui divinissimi Sponsi sibi provenire testatur, cum per manus ejus tornatiles aureas, ac plenas Tharsis, passionem ejus ostendit. Tunc enim Christi manus tornatiles factæ sunt, cum eas pro salute nostra crudelissimis clavis in vitæ ligno perforatas extendit: quæ quidem ob divinissimam puritatem, & innocentiam, admirandaque ipsius opera, jure aureæ prædicantur: plenæ verò Tharsis, propter Gentium ad se convertendarum plenitudinem. Tharsis enim conversio gaudij interpretatur. Cum enim Jesus in Cruce manus suas extendit, tunc ad ipsum summa cum lætitia se convertit Ecclesia, dicens: In velamento alarum tuarum sperabo; & rursus: In velamento alarum tuarum proteges me. Et, Venite, exultemus Domino. Manus enim suas Sponsus, ut avis ad pullos suos protegendos à rapacitate bestiarum, ne diutius ab ingluvie Dæmonum immanissimè voraremur, expandit.

Christi manus in cruce tornatiles.

Hebr.

Psal. 62.

Psal. 60.

Psal. 94.

Et propter Augustinus appositè: Univer- sum Orbem complexurus, brachia de temp. charitatis expendit. Et benè ait, Univer- sum: quoniam Christus vult universos per Crucem salvari.

Et idè exaltabitur parcens vobis: Idè itèd. Isa. 30. exaltabitur in Cruce, inquit Hierony- mus, ut pareat omnibus.

Crux nimirum scala est, per quam jam facile omnes in cælum conscendant. Veli, columba mea, in foraminibus petre, in caverna maceris. Ad Hebraicum ita: Veni, columba mea, in circuitibus ruptis, aut in latibulo graduum, vel in latebris scalarum.

Aug. ser. 83.

de temp.

Isa. 30.

Hier. ibid.

Cruce scala

cali.

Cant. 2.

Quis ergo facile, ac securè non conscendat per scalam, quàm Deus in imâ illius parte positus sua firma manu? Augustinus alludens ad illud: Viditque in somnis scalam stantem super terram, & Dominum in vertice scale; quasi illam Septuaginta Interpretum lectionè vertens: Et ecce scala firmata in terra; at Dominus firmatus erat super eam: Magnū inquit, Christum ipsū alloquens) te architectum video, virgam portantem, in virga pendentem, & de ista virgâ multa miracula facientem. De ista virgâ (subdit) arborem fecit Crucis, ubi

Gen. 28.

Aug. ser. de eaclysmo, c. 6.

Christus magnus architectus in cruce.

scala.

ubi

ubi ipse angularis pependit lapis, & scalas caeli, per quas hominem lapsum ad Patrem levavit. Quale miraculum, Fratres, huius architecti, ut de virga sua faceret scalas, & tales, quantum caput in caelum poneret, & per eas ipse & ascenderet, & descenderet, & propter confirmationem ipse su, et eas incumberet? Ascende securus, qui desideras caelum: non te terreat angustia, nec altitudo: nihil timeas non nutant gradus eius, quos ille architectus sic confirmavit, ut in ejus ligno manus ejus affigi voluerit.

Tertull. lib. 4. cont. Marc. c. 7. O felices qui per hanc scalam conscendunt, non quidem, ut Romulus ille apud Tertullianum, qui in caelum, pejerante Proculo, mendacij scalis ascendit!

Hebr. 9. Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, per amplius, & perfectius tabernaculum non manufactum, id est, non huius creationis, neque per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium Sanguinem introivit semel in Sancta, aeterna redemptione inventa.

Hebr. 7. Item: Plures facti sunt Sacerdotes secundum legem, idcirco quod morte prohiberentur permanere: Iesus autem, eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium; unde & salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum.

Psal. 90. Ob id in Cruce scapulis suis peccatoribus obumbrat, eosque ab ira divina defendit. Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis ejus sperabis. Hieronymus ibidem: Exaltabitur in Cruce, extendet manus, & proteget nos.

4. Esdr. 2. Manus meae protegent te.
Psal. 83. Protector noster aspice Deus.
Hieron. Hieronymus: Clypeus noster aspice Deus.
Pagnin. Ad rem magis Pagninus: Clypeum vide, Deus: respice in faciem Christi tui.

Isa. 43. Servire me fecisti in peccatis tuis, & prae-
Septuag. buisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Septuaginta: Sed in peccatis tuis defendi te.
Complut. Adhuc conculetius editio Complutensis: Pro secuto me opposuisti in iniquitatibus tuis.
Thren. 3. Dabis eis scutum cordis laborem tuum.

Cypr. ser. de Pass. Christi. Cyprianus: Considero opera tua, Domine, & admiror te Crucem inter damnatos affixum, jam ne tristitem, nec pavidum, sed suppliciorum victorem, elevatis

A manibus triumphantem de Amalec, & quasi sanctificantem de excelso plebem, & elevatum in sublimi, & quasi caelo proximum superioribus inferentem consummati agonis vexillum, & inferioribus erexisse scalam in Patris occursum, Ibi dolorum, & convitiatorum immemor subtiliter investigas, & ipse exponis, qualiter derelictus fueris, indicans anxietates illius querimoniarum verba esse derelictorum tuorum, quorum personam, & causam assumpseras, in tantum, ut per Moysen, & per Apostolum sustinueris vocari peccatum, & maledictum, pro similitudine poenae, non culpa. Quod pro eis voluisti intelligi, qui deserunt Deo propter peccata meruerant, quorum reconciliationis agebas causam, in qua allegator subtilis pro servis similem non dedignaris accipere personam, & in tantum infirmis compateris, ut nec crucifigi, nec mori, dum illi vivant, & te patrocinante non pereant, non erubescas, nec formides, altitudinem tuam derelinquens ad tempus gloriae tuae majestatem evacuan-
ans, ut redeant dispersi, & respirent derelicti.

Quid hic ergo primum considerem? Quid in te, Domine, in Cruce jam exaltato contemplet? Bernardus: Quatuor virtutum gemmis coram Cruce a Christo ornantur. Est supereminentior charitas, a dextris obedientia, a sinistris patientia, radix virtutum humilitas in profundo. His dotavit trophaeum Crucis consummatio Dominicae Passionis, cum ad Judaeorum blasphemias humilis, ad vulnera patiens, intus linguis, clavis exterius pugneretur: nam & charitas in eo perfecta est, quod pro amicis animam posuit, & obedientia consummata, cum inclinato capite tradidit spiritum, factus obediens usque ad mortem.

Cornua ergo in manibus ejus, ibi abscondita est fortitudo ejus. Septuaginta: Ibi posuit dilectionem robustam, hoc est, eam, quam in nos charitatem habuit, ibi rotam ostendit. Unde alij: Ibi constabilita est virtus gloriae ejus, & constituit dilectionem suam.

Habac. 3. Septuag.
Cypr. lib. 2. ad Quirin.
Iulius Firmicus lib. de Mystier.

In

Rom. 5.
Græc.

In hoc, inquit Apostolus, commendat Deus A
charitatem suam in nobis. Græcè: In hoc no-
bilem, notam, illustrem facit charitatem suam
Deus nobis, quoniam cum peccatores essemus,
Christus pro nobis mortuus est. Dixerat: Ve
quid enim Christus, cum adhuc infirmi esse-
mus secundum tempus, pro impiis mortuus
est? Anselmus, id est, pro fœdis, & exe-
crandis, & à Deo penitus separatis. Sub-
ditque Apostolus: Vix enim pro iusto quis
moritur, nam pro bono forsitan quis audeat B
mori? Mox: Commendat autem Deus chari-
tatem suam in nobis. Quod hunc habet sen-
sum, inquit Chrysostomus? Si pro viro
probo, ac virtute prædito non statim
emori quis velit, considera Domini chari-
tatem, ut quem non pro virtute prædi-
tis, sed pro peccatoribus, & inimicis Cru-
ci suffixum fuisse constat. Et Anselmus:
Quando indebite aliquid reddi, ut, tunc
charitas commendatur. Et quid tam in-
debitum, quam ut sine peccato Domi-
nus pius pro peccatoribus servis impiis
moretur? Et in hoc, ait, laudabilior chari-
tas fulget.

Ansel. ibid.

Chrys. ibid.
Christi chari-
tas in cruce.

O quam fulget! O quam ardet in Cruce
Christi charitas! Et erat ignis ardens in ver-
tice montium in conspectu filiorum Israël.
Nunc placè Christus extendit manus
super altare, implevitque eas prunis, &
effudit super civitatem.

Exod. 25.

Ezech. 10.

Euch. in 3.
Reg. 7.

Semper Christi charitas innotuit, ve-
rum in Cruce latissime patuit. Pulchre
Eucherius Servatorem nostrum cum lilio
illo repando, seu distentis, ac dilatais fo-
liis, quibus aureas fibras intus latentes
ostendat, tertij Regum septimo sic com-
ponit. Christus liliū propter gloriam
resurrectionis, foris candidum propter
gloriam corporis, intus verd aureum
propter fulgorem animæ: & ante Passio-
nem quidem liliū quasi clausum (pro-
pter Passionem quippe gloria, & honore co-
ronatus est) post passionem verd liliū re-
pandum, quatenus in assumpta humani-
tate potentiam divinæ charitatis, quam
habuit apud Patrem, priusquam mundus
esset, ostendit.

Bernard.

Scitè Bernardus: Clamat Crux, clamat
clavus, clamat vulnus, quod nos verè di-
lexit Deus.

Speranza Scriptura selecta.

O magnam, ô nimiam charitatem! Ephes. 2.
Propter nimiam charitatem, qua dilexit nos. Penè nimia.
Verè nimiam, inquit Bernardus, quia Bern. ser. ser.
mensuram excedit, modum superat, pla- 4. Ebed. Jan-
nè supereminet universis: Majorem chari- 4.
tatem nemo habet, quam ut animam suam
ponat quis pro amicis suis. Tu majorem ha-
buiisti, Domine, ponens etiam animam
pro inimicis: cum enim inimici essemus, per
mortem tuam & tibi reconciliati sumus,
& Patri.

Mitemur, si hunc illi dicebant excessum?
Et qualem rogo alium? Dicebant, inquit, Luc. 9.
excessum ejus, quem completurus erat in Jeru- B. Thom. à
salem. O verè excessum maximum! (ex Villanova, ser.
clamat Thomas à Villanova) ô ecstasim 10. in Transfig.
potentissimam! Excessisti metas omnis Domini.
rationis, & intellectus, Domine, in Jeru-
salem. Supra modum in me amando ex- Et immodera-
cessisti, Deus meus. Quid reddam tibi 7.
pro tanto amore tuo? Omnia in numero,
& pondere, & mensura fecisti: sed sine
numero, pondere, & mensura amasti. In
hoc redemptionis nostræ opere nullus
est numerus, nulla est custodia mensura,
sed profusus excessus nimius, & nimietas
excessiva. In omnibus alioqui modera-
tus, & mensuratus, in solo amore fuisti
nimius.

Annon nimietas grandis, annon exce-
sus nimius, ut Deus moriatur pro homi-
ne? pro opere suo Conditor? Creator pro
factura? O ecstasim exuberantis amoris!
ô ferventis charitatis excessum! Factus
est Dominus tanquam potens crapulatus à Psal. 77.
vino. Plantavit vineam, & ex ea bibit, & Gen. 9.
inebriatus est, & nudatus, grandè ecsta-
sim passus est. Sed quam ecstasim? Quid
dicam, Fratres, quam ecstasim? Deus in li-
cruce velut
cruce velut
ecstasim passus
gno pendet, omnipotens latronū medius
crucifigitur, irridetur, blasphematur,
spuitur, flagellatur, occiditur! Ubi est,
Deus, sapientia tua? ubi est potentia tua?
ubi est gloria tua? ubi est Divinitas, ma-
jestas, æternitas tua? Noli quærere. Ec-
stasim passus est Deus, alienatus est à se
ipso, ut tu redeas ad te ipsum.

Sed quò adhuc melius excessum hujus
charitatis expendas, pende interminatas
altitudinis, latitudinis, longitudinis, pro-
funditatisque illius dimensiones, ut pos-

Pppp sis &

Ephe. 31.

his & tu comprehendere cum omnibus Sanctis, qua sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum, & quando mensura ejusmodi terminum non habent, scire etiam supereminentem scientia charitatem Christi. Græcè: Vel majorem, quam qua virtute humana cognosci possit.

Gagn. ibid.

Christi charitas in cruce quam alta, latitudo profunda, longa. Variabil. & Carthus. ibid.

Charitatis ergo Christi altitudo in passione tanta fuit, ut omnem supergressa caelorum altitudinem, ad ipsa pervenerit Patris viscera, in eisque visitavit nos oriens ex alto. Latitudo, qua ad omnes sese extendit, etiam inimicos, pro quibus oravit. Longitudo, qua longanimiter nos diligendo perseveravit, à conceptionis nimirum instanti ad extremum suae vitae exitum in Cruce, à qua propterea clavis aureis magis, quam ferreis confixus non descendit. Profundum, quod nunquam vel cogitatione pertingas, aded amoris hic puteus altus est.

O, ô verè excessum divinæ charitatis! Planè excessus sui in nos æterni amoris: Charitate perpetua dilexi te, idè attraxi te (exaltatus in Cruce) miserans tui. Excessus voluntarij amoris, poterat non mori, mori voluit: Diligam eos spontaneè. Pagninus: Virò, nemine rogante, vel cogente. Marginalis: Ex liberalitate: Chaldaus Liberali animo. Interlinearis: Solâ misericordia, quia ipse prior dilexit nos. Oblatus est, quia ipse voluit. Ego pono animam meam, nemo tollit eam à me, (nisi amor.) Ego pono eam à me ipso, sponte, & amore Miraris! Propterea me Pater diligit, quia ego pono animam meam. Chrysostomus in Catena, quasi dicat: Etsi nihil aliud esset, hoc mihi suavit amare vos, quod vos ita amamini à Patre, ut ego etiam propter hoc diligar ab eo, quia pro vobis morior.

Jerem. 31.

Osee 14. Pagnin. Margin. Chald. Interlin. Isa. 53.

Ioan. 10.

Chrysost. in Cat. D. Th.

Psal. 129. Bern. ser. 22. in Cant.

Excessus amoris liberalis. Quis apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio; siquidem non gutta, quemadmodum ait Bernardus, sed unda sanguinis per quinque corporis partes emanavit. Quod si minus sufficiebat redemptioni, non satis erat amor.

Excessus amoris unitivi. Christus mortuus est, ut qui vivunt, jam non sibi vivant; sed ei, qui pro ipsis mortuus est. Ob id nunc maxime Charitas Christi urget nos.

A Excessus amoris singularis. Qui dilexit Galat. 2. me, & tradidit semetipsum pro me. Tu autem Isa. 58. eruisi animam meam, ut non periret Græcè: Grac. Tu autem conjunxisti tibi animam meam, ne Pagnin. periret. Ad Hebraicum: Operuisti, cinxisti, amplexatus es amore animam meam à fovent corruptionis, vel abolitionis: projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Magna planè est vis amoris: mira, & sanè incredibilis potentia charitatis. Triumphat de Deo amor, dixit verè Bernardus: quanquam Deus ipse amor est, & ita cum (absit omnis verbo impietas) non modò de cælo, sed propè de sensu mentis abstraxit, & exinaniri eum, & crudelissimâ non solum, sed & turpissimâ morte in Cruce mori fecerit.

Tantum Christi amorem, inquit Chrysostomus, quo amore pensabit tantos in te benevolentiae fructus, quo officio comparabis? Quicquid in ejus obsequium erogaveris, parum est: quicquid in ejus servitum impenderis, minus est: nec si animam dederis, aut sanguinem fuderis, compensabis.

Bernardus de sexta effusione sanguinis: Sexta inquit, effusio sanguinis, quæ rosam passionis rubricavit, in fossione clavorum copiosissimè invenitur. Quis enim de fossis, immò & de perfossis manibus, pedibusque innocentis Jesu copia sacra sanguinis dubitet effluxisse? In torrentibus hujus sanguinis rosa nostra purpurata est: quia verè hic ardentissima passio invenitur. In hac magnitudine passionis magnitudo consideretur charitatis: ardorem rosæ, charitatis ruborem considera passionis.

Contentundum passio & charitas: illa, ut plus ardeat ista, ut plus tibeat. Sed mirabiliter per ardorem charitatis sic passio duntaxat rubea: quia si non diligeret, non pateretur, & in passionis rubore maxima, & incomparabilis ostenditur charitas. Sicut enim rosa per frigus noctis clausa, Solis ardore surgente tota aperitur, & foliis expansis in rubore demonstrat ardorem jucundum: ita flos cæli, deliciosus Jesus, qui multo tempore à peccato primi hominis, quasi in frigore noctis, clausus fuit peccatoribus, nondum plenitudinem impen-

Bernard. Christi amor de cælo, ac mente etiam propè abstraxit.

Chrys. hom. 2. in d. Ioan. Vos amici mei estis.

Amori Christi par nihil redere possumus.

Bern. lib. de Pass. Dom. c. 44.

Charitas Christi, & passio contentundum.

impedens, tamen, plenitudine temporis accedente, radiis scilicet ardentis charitatis in omni corporis sui parte appetitus est, & rosæ charitatis ardor in rubore sanguinis effusi resulsit.

Clavis igitur immitibus manibus simul, & pedibus perforatur, & configitur ligno Crucis Salvator noster mitissimus Jesus. Intruere, & respice rosam passionis sanguineæ, quomodo rubet in indicium ardentissimæ charitatis.

Vide quomodo hoc flore rosæ floruerit optima vitis nostra, rubicundus Jesus. Vide totum corpus, sicuti rosæ sanguineæ florem non invenias: Inspice manum unam, & alteram, si florem rosæ invenias in utraque. Inspice pedem unum, & alterum, nunquid non roset: Inspice lateris aperturam, quia nec illa caret rosâ, quamvis ipsa subrubea sit propter mixturam aquæ. O suavissime Jesu, quales tibi condignas referre poterò gratiarum actiones, quia à principio ortus tui usque ad mortem diutissimam, immò & post mortem pro me pretiosissimum sanguinem tuum effudisti, qui ardorem excellentissimæ charitatis tuæ tam crebris sanguinis tui effusionibus manifestare curasti?

Et infra eandem florum metaphoram proseguutus: Stat ecce, inquit, expansis manibus, nudo corpore, manibus simul, & pedibus perforatis, capite inclinato. Confortare nunc, anima mea misera, & infirma, & alis fidei, & spei ad hunc hortu charitatis enitere, & totu mentis intuitum per varia dispersum in unum collige, ac apum sedulitatem imitans ad conueniendum tibi mel devotionis ad Paradisum charitatis ascende, accedens ad cor altum: quia ecce, quem quæris, exaltatus est humiliatus est. Non enim elevatus est in Crucem, ut se difficilem præberet accedere ad eum volentibus, sed magis, ut omnibus posset paratior inveniri. Accedens ergo cum fiducia ad hunc Paradisum in extensione brachiorum cognosce, suscipe affectum paratum ad tuos, & te ad suos invitantis amplexus, & quodammodo miserabiliter, misericorditerque clamantis *Reversare, revertere, ut in-*

A Ipse Jesus complexus tuos desiderat: *Christus passus* talis ut complectatur, expectat. Caput brachium am- floridum multis spinarum aculeis confli- plexus nostrorum xum ad te inclinat, ut ad pacis osculum te in cruce ex- in viter, tanquam dicat: Ecce quomodo peccat.

B configuratus sum, quomodo confossus, quomodo maceratus, ut te possim ponere super humeros meos, quæ aberraveris ovis mea, & ad pascua reducere Paradisi. Redde vicem, & super vulnera mea misericordia commovere, & pone me talem, qualem nunc vides, ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, ut in omnibus operibus brachii tui mihi taliter, ut vides, signato possis similis inveniri.

Confortaveram te imagini Divinitatis meæ, cum te crearem: conformatus sum imagini humanitatis tuæ, ut te reformarem. Tu ergo, qui non retinuisti formam Divinitatis meæ tibi impressam in tua formatione (hoc est, peccato te deformasti,) retine saltem formam humanitatis tuæ mihi impressam in tua recreatione: id est, si non retines, qualem te creavi: si non capis, quantas virtutum divitias tibi dederim te creando: cape saltem, quantas in humanitate tua miseria propter te acceperim recreando, & ad potiores, quam ad quas te formaveram, delicias reformando. Nam propterea homo visibilis factus sum, ut a te visus amarer, qui in Deitate meâ invisibilis non amabar. Da te ergo præmium incarnationi, & passioni meæ, pro quo incarnatus simul, & passus dedi me. Hactenus ille.

E Et quid dulcius, quidve suavius, à mellifluo? Planè amans noster & vulneratus charitate amari vult. Ideo in Crucem ascendit, ut inde omnium corda ad se traheret. *Ad prædam ascendisti, fili mi.* Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis. Hebræus à montibus prædæ; quod inde scilicet omnium corda non tam sollicitaret, quam furaretur.

Et quidni furaretur corda, vel in Cruce speciosus forma præ filiis hominum? Quid pulcher vel in ipsa Crucis deformitate? Bernardus: *Quantò minorem se* Pppp 2 exhi-

Ad eum eodem lib. 4. 4.

Psal. 63.

Cant. 6.

Gen. 49. Psal. 75. Hebr.

Bern. ser. 1. in Epiph. Domin.

exhibuit in humilitate, tantò majorem se ostendit in charitate, & quantò pro me vilior, tantò mihi charior.

Isa. 53. Vidimus eum, & non erat aspectus. Mox: Et desideravimus eum. Cur: Quia quantò pro nobis deformior, tantò nobis pulchrior.

August. in Psal. 127. Deformem Christum non amarent Virgines sacrae. *Item ser. 22. de verbis Apost. Bernard.* Augustinus ad illud: *Non est species ei, neque decor;* admiratus, quo pacto posset esse deformitas, ubi tanta erat amabilitas: Ergo, inquit, Sponsus noster fœdus est? Absit. Quando enim illum virgines amarent, quæ in terrâ maritos non quærunt? Deformitas Christi, ô virgo, te format.

Ita Bernardus Jesum in Cruce deformatum meditatus: Venite, venite, attendite manu fortem nostrum, quomodo contritus est: desiderabilem nostrum, quomodo miserabiliter deformatus est: pacificum nostrum, quomodo in bello peremptus. Ubi est rubor roseus, ubi candor juvenilis? ubi in corpore tam contrito decorem invenies? Ecce defecerunt dies nostræ: diei Domini Jesu, qui solus est dies sine tenebris, & ossa ejus sicut cremium aruerunt: percussus est sicut fœnum, & aruit cor ejus, elevatus est, & allisus valdè: sed in dedecore extrinseco decorem simul verè, & decus intrinsecus retinebat. De hac deformitate Redemptoris nostri manavit pretium decoris interni: *Omnia enim gloria filia Regis ab in- riu* Senferat hæc, quæ in Cantico Salomonis proclamat: *Nigra sum, sed formosa, filia Jeruſalem, sicut tabernaculum Cedar, sicut pelles Salomonis.*

Psal. 101.

Psal. 44.

Cant. 1.

Christus in cruce hominibus speciosus. Bern. ser. 48. in Cant.

Planè sanctis animabus nunquàm spectabilior Jesus, nunquàm pulchrior apparet, quàm in Cruce. Idem in Cantica: Quàm pulcher es Angelis tuis, Domine mi Jesu, in forma Dei, in die æternitatis tuæ, in splendoribus Sanctorum, ante Luciferum genitus! Quàm mihi decorus es, Domine mi, in ipsa hujus positione decoris! Etenim ubi te exinanivisti, ubi naturalibus radiis lumen indisciens exuisti, ibi pietas magis enituit, ibi charitas plus effulſit, ibi amplius gratia radiavit.

Hinc tam pulchrè expensus ab Augustino titulus Psalmi quadragesimi quartis:

In finem; pro his, qui commutabuntur, filiis Pſal. 43. tit. Core, in intellectu, canicum pro dilecto. Dilectus ille visus est à persecutoribus suis, sed non intellectu. Si enim cognovissent, 1. Cor. 2. nunquàm Dominum gloria crucifixissent.

Quasi dicat: Ij, qui solum oculos carneos habuerunt, Sponsi hujus pulchritudinem non viderunt, nec dilexerunt, fœditatem viderunt: nos amemus illum, aut si in venerimus in eo aliquid fœdi, nò amemus.

B Ecce ipse invenit multa fœda, & amavit nos. Si aliquid fœdi invenerimus in eo, nò amemus: quia & hoc ipsum, quòd carnem indutus est, ut de illo etiam diceretur, *Vidimus eum, & non est species ei, neque decor,* si consideres misericordiam, qua factus est, & ibi pulcher est. Sed Judæorum personam gerebat Propheta, eum diceret: *Vidimus eum, & non est species ei, neque decor.* Quare? Quia non in intellectu.

C Intelligentibus autem: *Et verbum caro factum est;* magna pulchritudo est.

Mihi autem absit gloriari; dixit unus amicorum Sponsi, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi. Parum est, ut non inde erubeſcas, nisi etiam & gloriaris. Quare ergo non habuit speciem, neque decorè? Quia Christus crucifixus, *Judæis quidem scandalum, Gentibus stultitia.* Quare autem & in Cruce habuit decorem? Quia quòd stultum est Dei, sapientius est, quam homines, & quòd infirmum est Dei, fortius est quàm homines.

D Nobis ergo jam credentibus ubique Sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus, Verbum apud Deum: pulcher in utero Virginis, ubi non amisit Divinitatem, & sumpsit humanitatem. Pulcher natus infans, cumingeret, cum manibus portaretur, cæli locuti sunt, Angeli laudes dixerunt, Magos stella direxit, adoratus est in præsepi, cibaria animalium mansuetorum.

Pulcher ergo in cælo, pulcher in terra, pulcher in utero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher invitans ad vitam, pulcher non curans in mortem, pulcher deponens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno, pulcher in sepulchro, pulcher in cælo, pulcher in intellectu. Audite can-

Et ubique pulcher credentibus. 1. Cor. 1. Luc. 1. Luc. 2. Matth. 2.

icum.

zicum, neque oculos vestros à splendore pulchritudinis illius avertat carnis infirmitas. Summa, & vera pulchritudo, iustitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, ubi deprehendes injustum. Si ubique iustus, ubique decorus. Veniat ergo nobis inspicendus oculis mentis descriptus à quodam laudatore suo Propheta. Ecce, inquit, eruclavit cor meum verbum bonum.

Psal. 44.

Ambr. lib. 2. de Spir. S. cap. 5. Christus cur flos dicitur.

Huc etiam eleganter Ambrosius, rationem reddens, cur cælestis Sponsus florem campi se appellaverit: Ego flos campi. Flos, inquit, odorem suum succisus reservat, & contritus accumulatur, nec avulsus amittit: Ita Dominus Jesus in illo patibulo Crucis, nec contritus emarcuit, nec avulsus evanuit, sed illà lancea punctioe succisus, sacro speciosior fuit cruoris colore vernavit.

Cant. 2. Chald.

Ego flos campi. Chaldaeus: Ego similis lilio in Paradiso voluptatis, & opera mea pulchra sunt, sicut rosa.

Ecl. 43. Hugo Card. ibid.

Speciosum ergo, & pulchrum oculis Sponsum animarum! Vide vide arcum, (Hugo Cardinalis, Christum in Cruce) & benedic eum, qui fecit illum, valde speciosus est in splendore suo. Arcus, inquit Hugo, tricolor est, rubeus, caruleus, viridis. Et Christus rubeus fuit in passione: Dilectus

Cur item arcus.

Cant. 2. Isa. 53.

meus candidus, & rubicundus; caruleus in flagellatione: Cuius livore sanati sumus; viridis in patientiæ longanimitate, & innocentiae puritate: Si in viridi hoc faciunt, in arido quid fiet? Sagitta emissæ ab hoc arcu verba fuerunt prædicationis, & doctrinæ ejus, de quibus in Psalmo: Sagitta potentis acuta cum carbonibus desolatorius.

Luc. 23.

Psal. 119.

Bern. ser. 28. in Cant.

His sagittatus Centurio ille, de quo Bernardus in sermone de nigredine, & formositate Sponsi: Nigrum sensus renunciat, fides candidum, & formosum probat. Niger est, sed oculis insipientium: nam fidelium mentibus formosus valde. Niger est, sed formosus. Niger reputatione Herodis, formosus confessione latronis, Centurionis fide. Quam formosum adverterat, qui exclamavit: Verè homo hic filius Dei erat! Sed in quo advertit, advertendum. Si enim attenderet, quod apparebat, quomodo formosus,

Mar. 15.

A quomodo Filius Dei? Quid nisi deforme, & nigrum oculis spectantium occurtebat, cum expansis in Cruce manibus, mediis duorum nequam, tulum malignantibus daret, fletum fidelibus? Et solus erat risui, qui solus poterat esse terrori, solus honori debuerat. Unde igitur advertit pulchritudinem Crucifixi, & quòd is sit Filius Dei, qui cum iniquis reputatus est? Respondere aliquid ad id nostrum, nec fas, nec opus est. Nec enim Evangelistæ hoc diligentia præterit, sic enim habes: Videns autem Centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Verè hic homo Filius Dei erat. Ergo ad vocem credidit, ex voce agnovit Filium Dei, & non ex facie. Erat enim fortasse ex ovibus ejus, de quibus ait: Oves meæ vocem meam audiunt, & cognosco meas, & cognoscunt me meæ. Auditus invenit, quod non visus. Oculum species fecellit, auri veritas se infudit. Oculus pronunciabat infirmum, oculus morte turpissima condemnatum, auri Dei Filius, auri formosus innotuit.

Centurio undè agnita in Christo deitas.

Iac. 53.

Mar. 15.

Ioan. 10.

Cæterum quòd magis Crucifixi Jesu pulchritudine capiari, in ejusque amore ardentius inflammeris, expende, quæ & quanta pro te in ipsa erucifixione sit passus, liceatque à Bernardi ordine in dextera, ac sinistra virtutibus propofitis declinare.

D Expansa ergo illius brachia, protensa, & protracta crura suspenduntur in Cruce, manus, & pedes clavis acerbissimis configuntur. Foderunt, inquit, manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea. Bernardus: Ac si diceret: Tantum distensus sum dextrorsum, ac sinistrorsum, & à summo deorsum, ut corpore nudo in modum tympanicæ pellis distenso, facile possent omnia ossa mea dinumerari.

E Dispersa sunt omnia ossa mea, Hieronymus: Separata sunt omnia ossa mea. Campensis: Dissociantur; & in paraphrasi, soluta sunt omnia ossa mea. Tertullianus: pro, foderunt, legit: Exterminaverunt manus meas, & pedes meos, quasi attractione violenta extra terminum summo cum dolore manus ejus, pedesque posuerint.

Psal. 21.

Bern. lib. de Pass. c. 7.

Psal. 21.

Hieron.

Campen.

Tert. contra.

Judaos.

Dolores Christi Quis modò vel cogitatione assequatur, quanta sit dolorum immanitas, & savitia, volis manuum, & pedum transfixis clavibus? quando major pendente, & innixa mole universi corporis in manus, & pedes sic affectos! Non habebam aliud sustentaculum, nisi clavos (ita ipse ad D. Brigittam) interiora mea omnia arida, & contracta fuerunt: cor meum plenum erat dolore, quod quia recentissima natura erat, & optima, idèò dolor quandoque de nervis exibat ad cor, iterum à corde ad nervos, & sic augmentabatur dolor, & mors prolongabatur.

Crucifixorum mors produstior. Augustinus: Pendentibus in ligno Crucifixi producta morte necabantur, non enim crucifigi, hoc erat occidi: sed diu vivebatur in cruce, non quia longior vita eligebatur, sed quia mors ipsa protendebatur, ne dolor citius finiretur.

Seneca ep. 10. Hinc Seneca turpissimum Mecœnatis votum inculans, qui modò viveret, in cruce perdurare non refugiebat, scitè dixit: Invenitur aliquis, qui mali inter supplicia tabescere, & perire membratim, & toties per stullicidia amittere animam, quam semel exhalare! Invenitur, qui velit adactus ad illud infelix lignum, trahere animam, tor tormenta tracturum! Ea quod in Mecœnate horrebat Seneca: in vero nunc si licet) Mecœnate doleas quidem, & venereris. Hic etenim factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

Chrysol. ser. 58. Chrysologus: Crucifixus in Cruce, in edito loco coram omnibus inimicis, & tota crudelitate spectantibus, & tota acerbitate observantibus mortè suscepit.

D. Thom. 3. p. q. 46. art. 6. Et acerbissima. Sed cur hanc potius? Rationes D. Thomae ita diffundit: Quia mors confixorū in cruce est acerbissima: quia configuntur in locis nervosis, & maxime sensibilibus, in manibus, & pedibus: & ipsum pondus corporis pendentis auget dolorem: & cum hoc etiam est doloris diuturnitas, quia non statim moriuntur, sicut hi, qui gladio interficiuntur.

Bernard. Sic antea Bernardus: Nec capite truncari, aut collo suspendi, aut comburi, aut suffocari voluit, quia mores illæ breviusculè crucifigi autem voluit, quòd genus

A id martyrij prolixum, ac durum: quia ut amor Christi in nos magnus, & infinitus, & amore magno patiebatur: ita voluit supplicium esse longum, incomparabile, & omnium crudelissimum.

Hieron. Hieronymus: Crucifixerunt eum, ut dolor clavorum intima, & nervosa tangens acerbitate torqueret, & suspensio distenderet, ut pondus corporis vulnera manuum, & pedum laceraret, & asperitas ligni dorsum flagellatum affligeret, & sic nulla pars corporis eius dolore careret.

Bernard. Unde pie hortatur Bernardus: O anima, volve, & revolve Corpus Dominicum, & ubique invenies dolorem, & cruorem, verè tam miserabiliter pendebat Rex gloriæ, tam pœnaliter Judex vivorum, & mortuorum, ut solo aspectu in ejus compassionem molliri possent corda lapidea.

Chrysol. in the-monst. adver-sus Gentes, quòd Christus exempligratia, quid dicam, qui olim peccabant, comburebantur, & aliis modis vitam finiebant, ut supplicii tantum: crucifixus autem, & ligno suspensus non solum hoc ferebat, ut grave aliquod supplicium, cui adjudicatus erat, sed ut maledictum quoddam: nam maledictus omnis, Deut. 21. qui pendet in ligno. Crucis quidem supplicium lentum, ac violentum, adde maledictum, ignominiosum, infame. Chrysolomus: Quale autem symbolum hujus mortis? Signum erat mortis maledictæ, mortis omnium diffamatisimæ: hoc enim solum mortis genus maledictioni obnoxium fuit, ut sit Deus, qui pendet in ligno.

Cornel. Tac. lib. 2. Et 4. Hist. Crucis supplicium servile Tacito. Hinc vel Tacitus ille, cui loqui, dum tacet, mos est, quoties supplicij crucis meminit, crucis voce silentio pressa, servile supplicium appellavit. Sic enim lib. 4. Historiarum: Sumptum de eo supplicium in servilem modum. Et lib. 4. Hist. de Asiatico Vitellij liberto: Mal. in potentiam, inquit, servili supplicio expiavit.

Cic. in Vet. Et Tullius, facundia Pater, verbis satis exaggerare nõ valens crudele quoddam C. Verris facinus, quòd nimirum præter fas, ac patriæ consuetudinem, P. Ganium virgis primùm casum crucifixisset. Facinus, exclamat, vincire civem Romanum, scelus, verberare: propè patricidium, necare,

Terrimum, crudelissimūque Ciceroni.

erate, quid dicam in crucem tollere? Terrimum, crudelissimumque supplicium. Nunc quid dicemus, non de cruce Ganij, sed de Christi Cruce? Non de cive Romano sed de ipsi Dei Filio? Facinus, facinus est vincire Deum, scelus, verberare, patricidium, necare, in crucem tollere, terterrimum, crudelissimumque supplicium.

Accesserunt ergo corpori Jesu in Crucem sublato, pendenti, ad eumque modum crudeliter excarnificato ægritudines animi non pauca, nec sanè exiles.

Delectus ad ignominiam illius dies festus, & celebritas Judæorum, quo hilares Judæi, ac læti ferias suas agerent, ipse vero in publica lætitia affligeretur, & quod die aliis percipitur, accusaretur, impereretur, tum exiperetur ei vita, quando aliis donatur.

Expectatum est tempus, quo ex Othe toto confluerent Judæi ad celebrationem Paschæ, ut spectaculum necis Christi esset frequentius: præterquam quòd erant in Jerusalem habitantes Judæi, viri religiosi ex omni natione, quæ sub calo est.

Hic occurrebat animo illius, se, qui paucis antè diebus receptus esset tanquam Rex, & Messias, qui habitus fuisset Propheta magnus, cui oblata dignitas regni, quem multi adorassent, medium nunc inter duos latrones, quasi ejusdem criminis convictum, & manifestum, in arbore execrationis pendere.

Et cum sceleratis reputatus est. Pagninus: Et cum prævaricatoribus. D. Clemens, & cum impiis Septuag. & inter iniquos: Syriacus, & cum flagitiosis reputatus est.

Crucifixi sunt cum eo duo latrones. Alius: duo nequam, Syriacè, duo malefici, vel duo sicarii. Tertullianus: Sed & duo scelesti circumfigurantur illi, ut inter iniquos scilicet deputaretur.

Chrysostomus: Crucifixæ sunt pariter latrones, non tanquam inimici latronum, participes enim erant sceleris eorum, nam Pilato dicente: Quem vultis vobis dimitti? latronem latrones petierunt, ut passionem Domini macularent, eumque infamarent, ut ex societate punitorum socius videretur latronum.

¶ Sed ad expendendam adhuc magis

A ignominiam, refert considerare cum Ambrosio, qualis ascendat in Crucem. Ambros. hb. Nudum, inquit, video: talis ascendit, quales nos, auctore Deo, natura formavit: Nudus crucem ascendit.

Tu scis improprium meum, & confusio-nem meam, & reverentiam meam. Hebræus, Psal. 68. & verecundiam meam. Quasi absconditus Hebræus vultus ejus. Lyran. præ verecundia, quæ talis extitit, ut pro ea exaudiri meruerit: Lyran. Exauditus est pro sua reverentia.

B D. Bonaventura: Spoliatur etiam, & nunc tertiâ vice coram totâ multitudine. Quanta, rogo, confusio ejus, ac verecundia? Operuit, operuit, inquit, confusio faciem meam. D. Bonavent. med. c. 78. Psal. 62.

Sol videns inhonoratum Dominum, inquit Cyrillus, tremens defecit, nec spectaculum ferre potuit. Cyrill. cath. 17.

Cruci itaque affigitur nudus, spectantibus cunctis, attonitis necessariis, confusus, & pudefactus cognatis, & propinquis, astante D. scipulo charissimo pleno

quis, astante D. scipulo charissimo pleno lacrymarum, & mœroris extremi, astante Matre, quis possit dicere, quanta mœstitia percussa? Cruciatu Filij materna viscera, velut gravissimo relo, conflavit: Matris dolor dolo: em Filij renovat; exulcerat, exacerbatur. Nuditatis ea collachrymarum, & mœroris extremi, astante Matre, quis possit dicere, quanta mœstitia percussa? Cruciatu Filij materna viscera, velut gravissimo relo, conflavit: Matris dolor dolo: em Filij renovat; exulcerat, exacerbatur.

¶ Quid restat? Quid aggregari ad hæc potest? Pontificum, & Pharisæorum odium ex invidia conceptum, & rabies terribissima nondum satiata poenis, & tormentis, nihil potest jam apponere cruciatibus corporis, addit opprobria, & sublanationem: Quem tu, inquit, percussisti, persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Turpiter in cruce derisus.

Factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me. Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannarunt me subsannatione, frenduerunt super me dentibus suis. Alij: Cachinnaverunt, aut aperuerunt os suum ad irrigendum, & non cessaverunt. Ita Campensis in Paraphrasi: Qui læsi à me nulla re fuerant, proscindebant me convitiis sine intermissione.

Omnes videntes me, deriserunt me. Tertullianus: Omnes, qui spectabant me, naso irridebant me. Loquenti sunt labijs, & moverunt caput. Ad verbu: Demiserunt, sive laxarunt labium (scilicet ad blasphemias.) Chaldæus Garrul.

Psal. 21. Tersul. lib. 4. cont. Marc. Genebr. Chald.

Christo in cruce pendenti agere fuit animo. Vnde?

Ad. 20.

Isa. 53. Pagnin. D. Clem. Septuag. Syriac. Matth. 27. Luc. 23. Syriacè. Tert. lib. 4. cont. Marc. Chrysost. Christus cur in medio latronum suspensus.

Hieron.

Garruit malum labiis suis. Hieronymus :

Demittunt labium, illudentium more. Campensis : Retorquent labia. Et moverunt caput, præ contemptu: nutu capitis me illuserunt: contemptim, & fuse irriserunt.

Iust. Mart.

Justinus Martyr in dialogo cum Tryphone, hunc eundem Psalmum exponens: Inquit qui eum, cum Cruci suffixus esset, videbant, suum quisque caput agitabant, labra distorquebant, naribusque inter se indignantes, hæc per ironiam dicebant: *Dei se filium esse dicit, descendat, & incedat.*

Matth. 27.

Et aspicient ad me, quem confixerunt. Septuaginta: Pro eo, quod insultaverunt: aut

Zach. 12.

apud Hieronymum, quod saltaverunt: videlicet quod contra Dominum quasi ludendo saltaverint, quando dicebant illudentes, atque ridentes: *Vab, qui destruis templum Dei, & in triduo illud readificas, salvum fac te ipsum, descendens de Cruce.*

Septuag.

Hæc, & alia, inquit Hieron. illudentes, & quodam amentia tripudio saltantes Loquebantur. Unde & Syriacus: *Similiter autem & Principes Sacerdotum ridebant unus cum alio, necnon & Scriba, & dicebant: Alios servavit, seipsum non potest servare.*

Hieron.

Tauri pingues obsederunt me. Vitulorum, taurorumque est oblique, ac in transversum saltare.

Iaque aucteris,

& saltibus.

Matth. 27.

Mar. 15.

Syriac.

Psal. 21.

B. Laur. de triumph.

Christi agone,

c. 17.

Quam hinc, rogo, latus Christo Domino patientia campus? Ed hic planè latior, velut inquit Justinianus, quò frequentius atque vehementius illum contumeliis lacestabant. Excolebant sanè illi, æterna permittente Sapientia, humilitatis terram, iniquitatis suæ vomere, ac venenatæ linguæ sarculo, ut centuplicatum redderet sanctæ Ecclesiæ fructum. Ita virtutes Mediatoris Christi, quæ in occulto Divinitatis gazophylacio latitabant, hac occasione produxerunt ad publicum.

Idem c. 15.

Thren. 3.

Christus in cruce signum maledicantium linguarum.

Luc. 23.

Stabat ergo ille quasi signum ad sagittam, ut contradicendi verba susciperet. Quales quisque adstantium sagittas emisserit, ex consequentibus considera. Aderat populus multus finem expectans, ex ipsis quidam irrisionis intorquebant jacula, dicentes: *Alios salvos fecit, se ipsum faciat, si hic est Christus Dei electus.* Hujusmo-

A di erant maledicentium turbarum sagittæ. Militum verò, custodientiumque: *Si tu es Rex Iudæorum, salvum te fac.* Patercuntentes & ipsi blasphemiam dirigebant spicula, agentes: *Vab, qui destruis templum Dei, & in triduo illud readificas, salva te ipsum: si filius Dei es, descende de Cruce.* Similiter & Sacerdotum Pontifices cæteris sceleratioribus, illusionis jacula emittentes ad alterutrum, cum Scribis, & Senioribus dicebant: *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Confidit in Deo: liberet eum nunc, si vult, dixit enim: Quia Filius Dei sum.*

Ibid.

Matth. 27.

Ibid.

O venenata antiqui serpentis frans! ô meditata leonis rugientis rabies! quanta calliditate, quanta perversitatis arte invictissimum Christianæ religionis ducem conabatur evertere! Ordinarat quippe adversum illum acies: in omnibus ipse certabat, si qua modo concupitæ valeret fieri compos victoriæ. Primò turbas, deinde milites, post excitat prætereuntes, postremò Pontifices, & seniores. Omnes certatim paratas in phatras sagittas in signum contradicendi intorquebat, paulatimque pugnae exagebant impetu.

Damonis
Christum
cruce oppugnantis
veritas
fuit.

Porro si singulorum discutiantur verba, semper in malignitate cognoscuntur proficere. Horum dolositate Propheta expressit dicens: *Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Pugnae vidisti ordinem? Attende nunc fraudem. Duo in singulis recognosce, irrisionem videlicet, & persuasionem. Per irrisionis vilipendium ipse malorum omnium commentor Diabolus pendens Mediatoris subruere animum, atque in desperationis, & impatientiae foveam præcipitare nitentur. Quis, oro, tam crebro, tam injuriosè, necnon & à tot æmulis lacestus immobilis permaneret? Sibi in vicem succedentes sine intervallo, & absque pietate, opprobriorum, ac illusionum aded crebre sciebant ictus, ut fessis, & afflicto nulla requies præberetur: importunitate quadam convitiatorum bellatoris fortitudinem debilitare studebant. Prævalueruntne?

Psal. 73.

An

An forte movere poterunt, seu mollescere durissimam petram? Prorsus minime. *Posui faciem meam, ut petram durissimam, & scio, quia non confundar.* Fortitudinis scutum sagittarum opposuit ictibus.

Illusionum audisti bellum, pariter & triumphum, persuasionum nunc venena ausculta. Plurimi nempe eorum, qui aderant, Diabolo instigante, verbis Domino suadere conabantur, ut de Cruce descenderet. Hoc turba, milites, prater-

euntes dixerunt, & Pontifices; quatenus ex suadentium multitudinem proclivior fieret ad descensum, callideque satis se credituros simulabant, ut tanquam Salvator verus, creditorum salutem non negligeret.

Iam pavere Diabolus coeperat, jam ipsum Christum esse credere, jam adeptum imprudenter in hominibus dominium amittere trepidabat, hinc ut descenderet, hortabatur. Verum hanc capitis, & membrorum malitiam Sapia agnovit, confuditque. Sapia vicit malitiam. Non armis, non argumentis, non redargutionibus, sed inimicum patientia superavit. Patienter sustinens perseveravit in Cruce, donec, donec spiritum exhalaret.

Ceterum jam eloquentissimus Cyprianus ex tot injuriarum perpessione Christi Domini patientiam expendat, in sermone plane aureo de bono patientia, ubi cum ejusdem virtutis praeclara exempla ex tota Salvatoris vita, ad Crucis usque, & passionis horam pulcherrime enarrasset, haec postea subinfert: Sub ipsa autem passione, & Cruce, priusquam ad crudelitatem necis, & effusionem sanguinis veniretur, quae convitiis probra patienter audita? quae contumeliarum tolerata ludibria? ut insultantium sputamina patienter exceperet, qui spato suo caeci oculos paulo ante formasset: & cuius in nomine nunc a servis eius Zabulus, cum Angelis suis flagellatur, flagella ipsa pateretur: coronaretur spinis, qui Martyres floribus coronat aeternis: palmis in faciem verberaretur, qui palmas veras vincens tribuit: spoliaretur veste terrena, qui indumento immortalis

Speranza Scriptura selecta.

litatis caeteros vestit: cibaretur felle, qui cibum caelestem dedit: aceto potaretur, qui posulum salutare propinavit!

Ille innocens, ille justus, immo innocentia ipsa, & ipsa iustitia inter facinorosos deputatur: & testimoniis falsis veritas perimitur: judicatur judicaturus, & Dei sermo ad victimam tacens ducitur: & cum ad Crucem Domini confundatur sidera, elementa turbentur, contremiscat terra, nox diem claudat, Sol, ne ludaeorum facinus aspicere cogatur, & radios, & oculos subtrahat, ille non loquitur, nec movetur, nec majestatem suam, sub ipsa litem passione, profertur: usque ad finem perseveranter, ac juxta toleratur omnia, ut consummatur in Christo plena, & perfecta patientia.

Sed sub ipsa immani crucifixione, quanta jam, rogo, Domini patientia? Contumelia, & tormento, dixerunt illi, interrogemus eum, ut sciamus reverentiam, (Graece, mansuetudinem) ejus (o qualis!) & probemus patientiam illius, o quantam! Graece.

Nunc qualiter passio ipsa facta sit, diligenter attende. Justinianus: Domino jam Satanæ Ministri appropinquantes, detractis vestibus, nudaverunt eum. Porro id repente de cicatricibus recentibus cruor emanavit abunde. Inhaeserat quippe corpori cruentato inconsutilis tunica, quae sanguine hausto siccata erat, quam obrem pellem totam deconiare compulsa est. Quoniam vero in expoliatione hac, quid doloris, quid impietatis, quid virtutis acciderit, nullius quamvis eruditi sufficit enarrare sacundia, taceat lingua, conquiescat manus, & calamus taceat, quatenus Mediatoris cor lachrymis defluentibus seque stare sufficit.

Redemptore ergo donudato, illum supinum super Crucis stipitem posterunt.

Ecce Isaac noster, verus repromissionis Filius, in quo universa Gentium sunt benedicenda familia. Quomodo patri obtemperando, humiliter se super struem ligarum, seque in holocaustum praebens perferendum subternit ad mortem. Non auditur clamor, non contradictio-

999

nis

Isa. 50.

Cypr. ser. 3. de bono patient.

Christi in cruce patientia.

Sap. 2.

Graece.

De triumph.

Christi agone.

c. 16.

Christus exco-

riatus prius-

quam cruci-

fixus.

Gen. 22.

Crucifixio

Christi deseri-

pta.

Isa. 53.

nis vox, neque excusationis indicium, A sed juxta Prophetæ vaticinium: *Sicut ovis ad occisionem ducetur, & tanquam agnus coram tondente se, sic non aperiet os suum.*

Illo igitur super Crucis extenso paribulum veluti intrepidus propugnator, ut voluntarium esse ejus Sacrificium innoteceretur, dextrum crucifixoribus exhibuit brachium: quod illi sine cunctatione apprehendentes, toto conamine, dilatata potius, quam perforata manu, clavo B presserunt in ligno. Videntes illic (quod dictu, audituque horrendum est) affatim profuere sanguinem, corpus totum rigescere, faciem plus solito pallescere, venas, brachiorumque artetas præ doloris magnitudine coarctari: Tum cœptum crudelitatis opus perficere satagentes, vi maxima manuum alterâ fixerunt in ligno. Demum conglobati paciter funes ligantes in pedibus, manuum C dilatata foramina, atque ita contractas brachiorum juncturis extensis pedum plantas Crucis confixere paribulo. Tunc juxta Vaticis oraculum, universa sanctissimi Corporis ossa numerabilia facta sunt. Tunc tanquam texentium pannus, Redemptoris caro in ligno distenta est, & veluti brutorum pellis, Christi membra sunt clavis in Cruce firmata.

Psal. 22.

Isa. 54.

Septuag.

Jerem. 10.

Septuag.

Idem Iustin. cap. 17.

Dilatata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum extendo, ne parcas, longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida. Septuaginta: *Et pelles fige, protende funiculos tuos, & clavos conforta adhuc in dextris, & sinistris dilata.*

Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei dirupti sunt: filii mei (Apostoli) exierunt à me, & non subsistunt. Septuaginta: *Tabernaculum meum miseria affectu est, & omnes pelles mea dissipatae sunt. Non est ultra locus tentorii mei, locus pellium mearum.*

Stabat ipse pœnarum, ac tormentorum immensitate gravatus, luminaribus in cælum erectis.

Erat quippe confixus in ligno, omni carens doloris temperamento, & foris convitnabatur opprobriis. Hinc inde

sanctissimum movebat caput præ spinarum punctationibus debilitatum: ubi illud firmaret, minime reperiebat: nunc in sinistro latere, nunc se vertebat in dextero, requiem quærens, nec inveniens. Cum Cruci adharebat, spinæ infigebantur acrius cum illud erigebat sursum, diu perseverare non poterat. Satis autem fuisset, si hujusmodi tantum capitis cruciatus supplicio extitisset, sed huic non minus aspera jungebantur.

Trium solummodo suspensus tenebatur virtute clavorum: nam corpori omni ex parte attitit Crux ipsa statera facta est. Porro quando pro sublevando corporis afflicti dolore clavatis innitebatur pedibus, afficiebatur incredibiliter: si verò in brachiorum vigore pro mitigandis cruciatibus pedum suspendebatur, manuum supra modum dilatabantur fixuræ, addebanturque vulnera vulneribus, & rediviva fessis membris supplicia inferebantur: sicque incomprehensibili modo inde pariebatur vehementius, unde dolori occurrere cupiebat. Noverat solus ipse, quæ, quanta ve sustineret tormenta. Venerat in maris latitudinem, adeo ut penè illum tempestas demergeret. Tanquam petra durissima, in undarum positus medio, procellis tribulationum tumentibus implebatur. Propheticum illud poterat ex suo ore proferre: quoniam (ut arbitror) in ipsius fuerat persona prædictum: *Dolores Inferni (hyperbolice, id est, maximi, & vehementissimi) circumdederunt me, praoccupaverunt me laquei mortis. Et Circumdederunt me dolores mortis, pericula Inferni invenerunt me, tribulationem, & dolorem inveni.*

Psal. 17.

Psal. 114.

O, ô verè virum! ô hominem in plaga! ô scientem infirmitatem, aut juxta alios, notum aegritudine! Planè, planè doloribus Septuag. Christus innotuit, ac per excellentiam Pagnini doloribus, quasi digito, est prænotatus. Notus aegritudine, vel etiam aegritudini, & certè benè notus.

Heu! vide, ut pendet in Cruce Corpus illud corporum omnium supremum, Corpus

Corpus Divinitati adnexum, ut penderet collisum, tortum, casum, luxatum flagellarum, fœdum cruore, plagis autem, vibicibus, tuberibus, livore, vulneribus horrens!

Ita, itane vile tibi fuit, ô bone Iesu, caput istud beatissimum, ut illud pro re lutea, ac nihili facienda, in apertum discrimen adduceres? Ita nullius pretii pulcherrimum istud Corpus, ut pro cœco illud, ac sordibus tot doloribus, vulneribus, cruciatibus obiceres? Illa, illa sapientia stultitię notanda fuit infamia? ille splendor maculis aspergendus ignominia? O inflammatas scelere parricidarum mentes! ô nefaria hominum consilia? Vos Dei Filium probris auderis apperere, criminationibus, maledictis infestari, virgis tamdiu cedere, ut plurimus sanguis omnibus è venis uberrimè disfluere? Vosne palmarum istud immanitatis, comæntum segmen hamatis, & aculeatis confertum spinis divino capiti ad contumeliam inferere, ad dolorem intrudere potuistis? Vosne plenissimas cruoris, ac perfidie manus in hos lacertos impellere, vos illum aded affligere, jactare, vulnerare, nihil ut integri in ejus corpore, quasi vivo quodam cadavere loci esset ad nova vulnera, nisi forte, quę per cicatrices imprimerentur, accipienda? Quid adhuc plura commemorare? Vos Dei Filium, hominem pro homine factum, exquisitissimis doloribus, inauditisque tormentis probatum acerbillimè cruci suffigere potuistis? Si affiget homo Deum suum quia vos affigit is mei

Verum si quis cum animo suo diligenter reputaverit, quanta sit diabolicę conditionis potestas à Deo illi in origine nature ipsius attributa, nã is aperte perspicat, nullum calamitatis, & afflictionis genus non potuisse in Christi corpus, & teneram animi illius portionem non esse profusum (utique extra peccatum, & ea pariter incommoda, quę certorum sunt hominum, non nature.)

Solutus siquidem tunc fuit Dæmon à Deo, expeditaque potestas tenebrarum, cui nulla invenitur super terram, quę possit comparari. Permissum illi, ut

tantum seiret in Christum, quantum vellet, & posset: voluit autem, quantum potuit, qui multò plus posse voluisset.

Nam quemadmodum nihil magis amat DEVS secundum se, quàm hominem Christum, nec quisquam magis Deum, quàm Christus, ita nihil intensius odit Diabolus, quàm Christum. Et ostendit mihi Dominus Iesum Sacerdotem magnam stantem coram Angelo Domini, & Satan stabat à dextris ejus, ut ad versaretur ei. Dexteram siquidem Christi oppugnabat Satan, id est, bona illius præcipua, Ecclesiam Sponsam ejus, & regnum illius sempiternum: sed de hac tamen impugnatione securus erat Christus, sepimento nimirum vallatus opis divinę, de qua ipse idem dicit in Psalmo: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear. Sinistram verò partem, quę ad inferiora humanitatis dev ergit, hanc planè infestavit Dæmon.

Itaque velut inundatione, ac proluvio quodam proruerunt in Dominum labores, ærumnæ, dolores, cruciatus, tormenta, plagę, rædium, ægritudo, perturbatio, æstuatio, horror, anxietas, amaritudo: Omnes fluctus tuos induxisti super me.

D. Thomas enucleatè: Christus passus est omnem humanam passionem secundum genus. Probat conclusionem tripliciter, & ex parte generalitatis conditionum eorum, à quibus, & rerum, in quibus, & membro rum suorum, secundum quę passus est. Ex parte igitur hominum, à quibus passus est. Passus est, inquit, aliquid à Gentilibus, & à Judæis, & à masculis, & à fœminis, ab ancillis, nimirum accusantibus Petrum. Passus est etiam, & à Principibus, & à ministris eorum, & popularibus, secundum illud: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt Reges terra, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Passus est etiam à familiaribus, & notis, sicut pater de Iuda eum prodente, & Petro ipsum negante.

tantum seiret in Christum, quantum vellet, & posset: voluit autem, quantum potuit, qui multò plus posse voluisset.

Nam quemadmodum nihil magis amat DEVS secundum se, quàm hominem Christum, nec quisquam magis Deum, quàm Christus, ita nihil intensius odit Diabolus, quàm Christum. Et ostendit mihi Dominus Iesum Sacerdotem magnam stantem coram Angelo Domini, & Satan stabat à dextris ejus, ut ad versaretur ei. Dexteram siquidem Christi oppugnabat Satan, id est, bona illius præcipua, Ecclesiam Sponsam ejus, & regnum illius sempiternum: sed de hac tamen impugnatione securus erat Christus, sepimento nimirum vallatus opis divinę, de qua ipse idem dicit in Psalmo: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear. Sinistram verò partem, quę ad inferiora humanitatis dev ergit, hanc planè infestavit Dæmon.

Itaque velut inundatione, ac proluvio quodam proruerunt in Dominum labores, ærumnæ, dolores, cruciatus, tormenta, plagę, rædium, ægritudo, perturbatio, æstuatio, horror, anxietas, amaritudo: Omnes fluctus tuos induxisti super me.

D. Thomas enucleatè: Christus passus est omnem humanam passionem secundum genus. Probat conclusionem tripliciter, & ex parte generalitatis conditionum eorum, à quibus, & rerum, in quibus, & membro rum suorum, secundum quę passus est. Ex parte igitur hominum, à quibus passus est. Passus est, inquit, aliquid à Gentilibus, & à Judæis, & à masculis, & à fœminis, ab ancillis, nimirum accusantibus Petrum. Passus est etiam, & à Principibus, & à ministris eorum, & popularibus, secundum illud: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt Reges terra, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Passus est etiam à familiaribus, & notis, sicut pater de Iuda eum prodente, & Petro ipsum negante.

Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt Reges terra, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Passus est etiam à familiaribus, & notis, sicut pater de Iuda eum prodente, & Petro ipsum negante.

in Christum. Pro libidine.

Zac. 3.

Psal. 15.

Psal. 87.

D. Thom. 3.

p. 9. 4. 6. art. 5.

Christus omne generis humanę passionis toleravit.

Idq; ab omni genere hominum.

Psal. 2.

Malach. 3. Cass. lib. 2. deucar. Verbi.

Dæmoni permissum se vivere

In amicis, honore, rebus, animâ, corpore.

Ex parte verò eorum, in quibus homo pati potest, passus est: Christus in suis amicis eum deserentibus, in fama per blasphemias contra eum prolatas, in honore, & gloria per irrisiones, & contumelias ei illatas, in rebus, per hoc, quòd etiam vestibus spoliatus est, in anima per tristitiam, tedium, & timorem; in corpore per vulnera, & flagella.

In corporis omnib9, membris.

Tandem quoad corporis membra, passus est in capite pungentium spinarum coronam, in manibus, & pedibus fixationem clavorum, in facie alapas, & in toto corpore flagella. Passus est etiam secundum omnem sensum corporeum, secundum tactum quidem, flagellatus, & clavis confixus, secundum gustum, fello, & aceto potatus, secundum olfactum, in loco fetido cadaverum (qui dicitur *Calvaria*) appensus patibulo, secundum auditum, lacessitus vocibus blasphemantium, & irridentium secundum visum videns Matrem, & Discipulum, quem diligebat fientes.

Et sensibus corporis.

Cajet. ibid.

Et Cajetanus ibidem piè, & acutè. Advertè hie primò, quòd Author summariè pertransit generalitatem passionum Christi: nam si ad amissum dinumerandæ essent omnes conditiones passionum ejus, & differentia earum, humanum ingenium fortè deficeret. Clarè siquidem liquet, quòd passus est judicialiter, & extrajudicialiter, à iudicio ecclesiastico, & seculari: passus est objectione superbiae, blasphemiae, seductionis, ambitionis, rebellionis Caesare, usurpationis divinae: passus est à testibus falsis, & à propria confessione occasionaliter: passus est à viris timoratis, secundum legem Dei (utpote non introeuntibus Prætorium, & vacantibus operibus misericordiae actualiter) & à sceleratis passus est, & simpliciter, & comparative ad Barabbam, & breviter (concludit Cajetanus) ad pelagus passionum harum contemplatio ingressum dans, nova semper adiciet.

A iudicio ecclesiastico, & seculari.

Objectione variorum scelerum.

A bonis, & sceleratis.

Iob. 30.

Sed jam dolentem ipsum pio miserationis affectu ex ipso dolentis ore audiamus. *Expectabam bona, & venerunt mihi mala, praestolabar lucem, & eruperunt tene-*

bra. Quasi diceret: Quis non putaret satis, superque hactenus in me saevitum, & tamen hic diutius in nova tormenta, & in mortem dilatus manus crucifigentium tolero.

Interiora mea offerbuerunt absque ulla requie. Hugo Cardinalis: Illi scilicet, qui secreta mea noverant, quosque ut viscera per amorem gestaveram, atrociter contra me surrexerunt: *Filii matris meae pugnaverunt contra me. Fratres tui, & domus patris tui, etiam ipsi pugnaverunt contra te.* Ad literam: *Interiora mea offerbuerunt absque ulla requie, à calore videlicet ulcerum interius penetrante; unde Chaldaeus: Et non apparuit in eis sanguis.*

Frater sui draconum, & socius struthionum. Glossa ibid. Draconum nomine malitiosi, struthionum, qui pennas habent, & volatam non habent, simulatores (quales Pharisei) intelliguntur, qui speciem tantum sanctitatis habent. *Lyranus: Frater sui draconum, & socius struthionum; quia illi, qui debebant me diligere, sicut fratres, nunc mordent me suis punctationibus, & detractionibus, sicut dracones: & illi, qui erant mihi familiares, & socii, oblitii sunt mei, sicut struthio oblitiviseitur fetus sui.*

Cutis mea denigrata est super me. Hugo, Hugo, & Lyranus: *ex labore passionis; & ossa mea aruerunt rari.* Ibid. *praecautate; hoc est, nimio calore ulcerum meorum, in tantum est excessivus, quòd in parte defecavit medullas ossium meorum.*

Verum in luctum cithara mea, & organum meum in vocem fientium. Loco nimirum Angelorum quondam canentium, nunc Angeli pacis amariè desunt. *Qui ad ortum Solis ceciderunt, occidente nunc Sole plorant.* En hic instaurata illa Memnonis statua, quae, referente Pausania, tam admirabili arte perfecta narratur, ut ad primos orientis Solis radios quendam concentum instar fidium ederet; eadem verò ad occidentem Solem lugubri sono, & quasi Phrygiis modis infimeret, ac immurmuraret potius, quam caneret.

Nunc in eorum canticum versus sum, id est, in derisum; & factus sum eis in proverbium, sive ad Hebraicum, sermo. Abominantur.

Glossa ibid.

Hugo Card. ibid.

Cant. I.

Ierem. 12.

Lyran.

Chald.

Iob. 10.

Glossa. ibid.

Lyran.

Hugo, Hugo, & Lyran.

Ibid.

Strab. lib. 13.

Paus. in Atrio.

Plin. lib. 6.

Iob. 10.

Hebr.

nantur.

nantur me, & longè fugiunt à me, & faciem A
meam conspuere non verentur.

Ad dexteram Orientis (aut floris spina) calamitatis mea illic (surrexerunt, id est, simul atque in tot me calamitates incidisse viderunt, conspurati scilicet, flagellatum, spinis coronatum, quamvis floribus me potius coronatum putarem, in me inveciti sunt.

Pedes meos subverterunt, ad Hebraicū, impulerunt, quò me scilicet de gradu in terram deicerent. Ita Græcè, quamvis in numero unitatis: Pedes suos extendit, ut in eos scilicet incurrerem, & caderem. Et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis; clarius in Hebræo: In pernice mea profecerunt, id est, ea mihi damus, & derimenta importaverunt, quæ cogitaverunt, & operaverunt: ego verò nullam eorum injuriam propullavi. Idem & David vaticinatus est: Exaltasti dexteram deprimentiū eum: latificasti omnes inimicos ejus: avertisti adiutorium gladius ejus; & non es auxiliatus ei in bello: destruxisti eum ab epundatione, & sedem ejus in terra collisisti: minorasti dies temporis ejus: perfudisti eum confusione. Prævaluerunt, & non fuit, qui adjuvaret. Et David explicatus à Iustino Martyre: Quoniam tribulatio, legit Iustinus, quoniam cruciatus prope est, & non est, qui non adjuvet; vel, non est, qui mihi auxilium ferat.

Quasi rupto muro, & aperta janua irruerunt super me. Hebraicè ad verbum: Sicut irruptio magna venerunt. Græcè in numero unitatis: Visus est me (populus scilicet) quo pacto vult, & ad meas miseras devoluti sunt. Hebraicè: Et pro desolatione involuti sunt; id est, quò me perderent, quasi globo facti in me irruerunt: quamvis alii passionem, non actionem explicantes: In doloribus (vertant) convolutus sum, vel in doloribus compactus sum; veluti nimirum massa dolorum compacta, ac coagmentata doloribus.

Redactus sum in nihilum, abstulit quasi ventum desiderium meum, & volut nubes pertransit salus mea. Marginalis: Versi sunt ad me terrores: persecuti sunt, sicut ventus, animum meum spontaneum. Siste, & expende spontaneum, quòd: nihilominus

amore hæc omnia, quamvis acerbissima, pateretur.

Nunc autem in memetipso marcescit anima, id est, disrumpor dolore. Ad verbū: Nunc se fundit super me anima mea, hoc est, vehementissimè crucior. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea: factum est cor meum, tanquam cera liquefens in medio ventris mei. Et possident me dies afflictionis.

Clamo ad te (o Pater) & non audis me? Sto, & non respicis: mutatus es mihi (sit verbo reverentia) in crudellem, & in duritia manus tua adversaria mihi.

Elevasti me, & quasi super ventum ponens, elisisti me valide: Alludit ad rationē agendi ejus, qui aliquid magna vi terræ allidit, qui primum elevat illud. Eadem ratione David de suis calamitatibus locutus: A facie, inquit, iræ indignationis tua, quia elevans illisisti me. Ita me primum clarificasti in monte, triumphare cum acclamationibus iussisti, & nunc quasi elevatum allidis me, Marginalis: Et removisti à me sapientiam. Facis, ut stultus appaream, Iudæis scandalum, gentibus vero stultitia.

Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescit dolor meus; & si tacuero, non recedet à me. Nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes arcus mei. Heb. Desolasti omnem congregationem meam, vel cæcum meum. Idem aiibi: Fratres meos longè fecit à me, & notimei quasi alieni recesserunt à me.

Ruga mea testimonium dicunt contra me. Marginalis: Macies faciei mea testificatur contra me (propter maciem enim ruga faciei.) Et suscitatur falsiloquens ad versum: faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me, & comminans mihi infremuit contra me dentibus suis, hostis meus terribilibus oculis intuitus est; vel ad Hebraicum: Exacuit oculos suos in me, vel juxta Septuaginta: Oculorum telis insultavit; aut Chaldaicè: Quasi novaculam acuit oculos suos adversum me; aut iterum juxta Septuaginta: & quasi per paraphrasim: Tela piratarum ejus fuerunt in me coniecta.

Aperuerunt super me ora sua. Compendio dicam: Conclusit me Deus apud ini-

Græc.

Hebr.

Psal. 88.

Psal. 11.
Iust. in dial.
cum Tryph.
Iob. 50.

Hebr.
Græc.

Septuag.

Margin.

Psal. 21.

Iob. 30.

Psal. 101.

Marg.

Iob. 16.

Iob. 19.

Iob. 16.

Margin.

Hebr.

Septuag.

Chald.

Septuag.

quum, & manibus impiorum me tradidit. A
Tenuit cervicem meam, confregit me, & po-
suit me quasi in signum; in quo scilicet sua
omnia tela conieceret, id est, me variis, &
inauditis modis afflixit; id, quod alio
modo dixit & David in Christi persona:
Super me confirmatus est furor tuus, & omnes
fluctus tuos induxisti super me. Et Ieremias
eadem figura usus: Tenuit arcum suum,
& posuit me quasi signum ad sagittam, misit
in renibus meis sillas pharetrae suae. Simile B
planè ejus, quod statim subiicit Iob.

Psal. 86.
Thren. 2.

Iob. 16.

Circumdedit me lanceis suis: convulnera-
vit lumbos meos: non pepercit, & effudit in
terra viscera mea: concidit me vulnere super
vulnus: irruit in me quasi gigas: sacco
confui super cutem meam, & operui cinere
externam meam. Quasi diceret: Cum jam
Patri non possum ullo modo resistere, feci,
quod victi solent, ut scilicet ad preces
confungiant, & se ad pedes victoris ab-
jiciant: sacco enim, & cinis insignia
erant plorantium, & misericordiam ex-
petentium. Eapropter servi Benadad
victi à Rege Israël id consilii iniisse nar-
rantur: Ecce audivimus, quod Reges domus
Israël clementes sunt: ponamitis itaque saccos
in lumbis nostris, & funiculos in capitibus no-
stris, & egrediamur ad Regem Israël, forsitan
salvabit animas nostras. Ita & Christus D
livoribus quasi sacco operatus cilicino, nō
funiculis, sed spinis coronatus, ut Deum
placaret, in terram corruit, juxta Chal-
daeam: Abieci, inquit, in terram gloriam
meam; veniam ita peccatoribus postulo,
lachrymisq; imploro.

1. Reg. 20.

Chalā.
Sept.

Facies mea intumuit à fletu, & palpebrae
meae caligaverunt. Sept. Et venter meus
combustus est, hoc est, tot lachrymas effu-
di, ut omnis mei corporis humor effluxe-
rit, & ita arui, ut combustus esse videar,
quod & David vaticinatus ait? Aruit,
tanquā testa, vires mea. Ut meritò ex tā sibi
coherentibus utrorumq; sententiis Iob
expressam Christi imaginem rerulisse
censeatur.

Psal. 22.

Iob. 16.

Terra denique, ne operias sanguinem
meum, neque inveniat in te locum latenti cla-
mor meus; hoc est; tam largiter profu-
sum sanguinem oblivione ne operias, &
elamor meus nullo consistat loca, sed

universum pervaget ut Orbem, ad om-
niumq; aures perveniat.

¶ Cæterum in sinistro patientiæ cornu
diutius comorati, ad obedientiam dexte-
rum convertamur. Quantum hinc, rogo, Phil. 2.
Christus obediens! Vsque ad mortem; in- Patientia
quit Apostolus, mortem autem crucis, Ber- Christo cario
nardus: Mementote, Fratres, Christus vitā suā
ne perderet obedientiam, perdidit vi- Bern. tract. de
tam; & in signum, quod obediendo prec. & disp.
mandato Patris mortuus est: Et inclina- Ioan. 19.
to capite, emisit spiritum. Is ergo & nobis
terminus sit obedientiæ, qui & vitæ.

O quàm verè Christus, inquit alibi, di-
dicit ex iis, quæ passus est, obedientiam! hoc
est, obedientiam didicit in suo corpore
ex iis, quæ passus est in capite. Nam illa
mors, illa crux, opprobria, sputa, flagel-
la, quæ omnia caput nostrum Christus ex-
pertransiit, quid aliud corpori ejus, id est,
nobis, quàm præclara obedientiæ docu-
menta fuerunt? Ex his ergo, quæ passus
est, discimus, quanta nos, qui pari ho-
mines sumus, oporteat pro obedientia
perpeti, pro qua is, qui & Deus erat, non
dubitavit mori!

Ita pulchrè expendens victoriam ob-
edientiæ: Novum, inquit, genus po-
tentiæ! Quid tu, Iudæe, quid ante Cru-
cem agitas caput sacrilegum? Quid sa-
crum hominis Christi caput exagitas op-
probriis? Si Christus, inquis, Rex Israël est,
descendat de cruce. O verbum malitiæ! ò
sermo nequam! Quid consequentiæ vi-
detur habere, ut descendat, si Rex Israël
est, & non magis ascendat? Sic tibi, Iu-
dæe, excidit, quod audisti, quia Dominus
regnabit à ligno, ut Regem abneges, quia
manet in ligno: Descendat, inquit, si
Rex Israël est. Immo verò, quia Rex
Israël est, titulum regni non deserat, vir-
gam imperii non deponat, cuius nimirum
imperium super humerum ejus.

Noli (inquiunt ad Pilatum) noli scribere:
Rex Iudaorum, sed quia ipse dixit: Rex sum
Iudaorum. Et Pilatus: Quod scripsi, scripsi.
Si Pilatus, quod scripsit, scripsit, Christus
non perficiet, quod incepit? Ipse enim
cepit, & salvabit nos.

Sed dicunt: Alios salvos fecit, se ipsum
non preestit salvum facere. Immo verò si de-
scenderit,

Phil. 2.
Patientia
Christo cario
vitā suā
Bern. tract. de
prec. & disp.
Ioan. 19.

Tract. de gra-
dibus humilit.
Hebr. 5.
Patientiam
Christus ex-
his, quæ passus
est, didicit.
Quomodo?

Bern. ser. 1. in
die sancto
Pasche.

Matth. 27.

Psal. 95.

Isa. 9.

Ioan. 19.

Isa. 35.

Mar. 15.

scenderit, neminem saluum faciet: cum enim saluus esse non possit, nisi qui perseveraverit usque in finem, quanto minus poterit esse saluator? Operatur, operatur (obediendo) salutem nostram, nec caudam deesse patitur sacrificio vesperino, hostiæ salutari. Aliud tempus elegit confortandis discipulis, aliud adversariis confortandis, interim obedientiam implet.

A Magistrum non sequuntur, qui dicebat: *Voluntatis sacrificabo tibi.*

Psal. 53.

Planè laudabile est, obedire libenter, cum præcipiè gravia, & difficilia imperantur. Vnde ad illud primi Regum: *Melior est obedientia, quam victima*; ita Glossa: Sciendum, quòd obedientia aliquando, si de suo aliquid habet, nulla est: aliquando autem minima, si etiam suum aliquid non habet. Cum enim locus superior imperatur, obedientiæ sibi virtutem evacuat, qui ad hunc proprio desiderio anhelat. Cum vero opprobria, & contumeliæ imperantur, nisi ex semetipso hoc animus appetat, obedientiæ sibi meritum minuit, quia ad hæc invitatus descendit. Hinc Moyses principatum populi humiliter recusat: Paulus autem audacter dicit: *Ego autem non solum alligari in Ierusalem, sed & morti paratus sum.*

1. Reg. 15. Greg. ibid.

Act. 21.

B At quàm, rogo, sublimis hic Christi obedientiæ gradus, dum facies eius erant euntes in Ierusalem, & præcedebat illos, & stupebant.

Luc. 9. Marc. 10. Bern. ibid.

Secundus est, obtemperare simpliciter. Sed multos videmus, inquit Bernardus, post præcipientis imperium multas facere quæstiones, cur, quare, quamobrem, sæpius interrogare, crebras ingeminare querelas, quare hoc præcipit, unde hoc venit, quis hoc adiuvenit consilium? Inde murmuratio, inde verba murmurationem, & indignationem sonantia, & redolentia amaritudinem. Inde frequens excusatio, simulatio impossibilitatis, advocatio amicorum.

Secundus obtemperare simpliciter.

E Non sic Abraham. Procedat in medium magnus hic Patriarcha, fidei lumè, obedientiæ forma, iustitiæ principatus. Audit ab Omnipotente: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstravero tibi*; & ad unius iussionis vocem, patriam fugit, relinquit parentes, deserit hæreditatem, & aliorum fines hospes ingreditur novus. Magna res, & primitivæ dignitatis privi-

Gen. 12.

Zach. 13. Rupert. ibid. Obedientia Christi signa sunt plaga in manibus.

Psal. 39. Euthym. ibid.

Ioan. 6.

Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum? Rupertus: Quæritis, quid sint plagæ istæ? Et ego dico vobis, quia testimonia sunt obedientiæ, & iussionis paternæ.
In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam. Deus meus voluit, & legem tuam in medio cordis mei. Euthymius: Voluntas Dei fuit Filii sui mors secundum carnem, ad humanæ naturæ peccata expianda, de qua Filius ipse: Descendi de celo, non ut facerem voluntatem meam, sed ejus, qui misit me, Patris.

Per obedientiam scalam Christi a celo descendit. Genes. 28. Ioan. 17.

Sed, rogo, per quam scalam è celo in terram descendisti? Per scalam obedientiæ. Hæc scala illa, cui Patriarcha in nixum, ut descenderet, Dominum vidit: per obedientiam enim in mundum venit, per obedientiam è mundo discessit. Pater, venit hora, clarifica Filium tuum. Ego te clarifica vi super terram, opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. Et ego ad te venio.

Bern. ser. de virt. obed. & ejus gradus. Obedientia primus gradus obedire libenter.

Per hanc & nos pariter ascendamus. Bernardus septem statuit obedientiæ gradus. Primus, inquit, gradus obedientiæ est, obedire libenter. Non potest autem hunc gradum ascendere, qui voluntatem præcipientis suam non fecerit. Sola voluntas est, quæ totius operis ornat affectum. Ex voluntate suscipienda sunt imperia Prælatorum, & ipsum coram suis voluntariis reflectionibus adducendum, donec propria voluntas macerata, mandatum diligit imperantis.

O quàm multi, & à multis annis, vel in Religione, nondum primum obedientiæ gradum ascenderunt! Obedientiæ

*Abraham ve-
re obediens pri-
mus primū
facultatibus
suis renunciat.*

Gen. 22.

privilegio in patre multarū gentiū con-
secrata. Primus primū suis facultati-
bus renunciat, & obedientiā viam inde-
fessa velocitate percurrit.

Denique cū accepisset filium in se-
nectute sua, in quo totius mundi bene-
dictio fuerat cumulanda, dicit ei Deus:
*Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis,
Isaac, & offer mibi illum in holocaustum.* O
quanta in verbis istis amaritudo! quan-
ta à corde patris separatio pietatis! Iu-
bètur namque filium occidere, os ex ossi-
bus suis, & carnem de carne sua. Filium
magnæ promissionis, extremæ senectutis,
propriæ mulieris: filium mirabiliter
promissum, feliciter natum, educatum
innocenter. Et ne quid deesset, ut te-
nerrimum intra paterna viscera doloris
incendium exundaret, additur, *unigeni-
tum.* Sunt namque multi filii, sed non
unigeniti. Ille sic est filius, ut & unigeni-
tus. Ille unicus patri, unigenitus mar-
ti, hæreditati reservatus. Ne respicias
ad Ismael: quia qui in servitute, & ex an-
cilla genitus fuerat, ad libertatem, & hæ-
reditatem minimè pertinebat. Quia verò
multi sunt filii, & unigeniti, sed non
dilecti, ad exaggerandam in corde patris
tribulationem, & comprobandam in
mente iusti obedientiam, Dominus sub-
jungit: *Quem diligis.*

Ut verò teneritudo patris ex memoria
dilecti nominis recrudesceret, & interior
pietas ad dilectæ vocis sonum tota ferue-
ret, puer nominatur ex nomine, quod
vocatū erat à Domino, priusquam in
utero conciperetur. Vides, quantis tri-
bulationum malleis Abraham pietas feriatur,
cui præcipitur, ut filium tollat, occi-
dat unigenitum, quem diligit, immolet,
Isaac percutiat? Multum tentatus, mul-
tum probatus, adustus est multum: dul-
cis relatio filii ad patrem, patris ad fi-
lium.

Hanc dilectionem, & omnis affectus
vicissitudinem obliviscitur Abraham,
sternit Asinum suum, ligna componit,
ignem accendit, eximit gladium. Non
à Domino quærit, quare? non murmu-
rat, non conqueritur, non altum vultum
coloris ostendit, sed omnium, quæ præ-

cipiuntur, gnarus in mortem filii pia ces-
delitate festinat.

O planè obedientiam simplicem! In-
cede & tu simpliciter in mandatis obedi-
entia. Audi, quid Dominus de simplici
populo protulerit: *In auditu, inquit, au-
ris obedivit mibi; ut videlicet ostenderet,
uno, eodemque momento processisse &
imperantis imperium, & obsequentis
obsequium.*

Non te moveat imperitus magister,
indiscreta potestas, sed memento, quia
non est potestas, nisi à Deo, & propter
eā verus obedientia Magister ait: *Non
haberes in me potestatem, nisi desuper tibi da-
tum fuisset.*

Ovinam simplicitatem debet habere
subditi obedientia. *Qui deducit, inquit
Psalm. 79. Pstales, velut ovem Ioseph.* Hanc planè
habuit Christus, tanquam agnus ad oc-
cisionem perductus: *Et ego quasi agnus
mansuetus, qui portatur ad victimā. Septua-
ginta: Et ego quasi agnus innocens, adductus,
ut sacrificetur.*

Tertius gradus est, hilariter obedire: *2. Cor. 9.
Hilarem enim datorem diligit Deus, non ex
tristitia, aut ex necessitate. Serenitas in
ritu obedire. vultu, ait ubi supra Bernardus, & dulce
Bernard. ibid. do in sermonibus, multum colorant ob-
edientiam obsequentis. Quis locus ob-
edientia, ubi tristitia cernitur ægritudo?
ostendunt plerumque voluntatem animi
signæ exteriora, & difficile est, ut vultum
non mutant, qui mutant voluntatem.
Nubilosa corporis compositio, & facies
tenebris offuscata tristitia, devotionem
ab animo recessisse significant. Quis im-
peret libenter tristitiam efflanti? Si vis
perfectus esse, hilariter, & cum magna
vultus alacritate suscipe iubentis imperi-
um, ut voluntati cordis, simplicitati
operis vultus hilaritatem adjungas.*

*In omni dato hilarem fac vultu tuum. Qui
agré obediunt, Christi cibum amarificant,
de quibus per Prophetam conqueritur:
Dederunt in escam meam sal. Si sunt veluti
magni lapides, qui moveri non possunt
sine afflictione moventis. Qui transfert
lapides, affligetur in eis. Per similes sunt la-
pidibus illis, ac imaginibus sculptis, quæ
sub onere columnarum, quas sustinent, similes.
tristi-*

Ecc. 33.

tristitiam vultus ostendunt. Sunt velut A
rota carri, quæ præ defectu unktionis
murmurant.

Superior, cujus subditi cum tristitia,
& murmure obediunt, similis est illi, qui
omnia corporis membra habet infirma,
quæ necessariò haberet movere, & nul-
lum movere potest sine dolore.

Hebr. 13.

Obedite præpositis vestris, & subjacete eis,
ipsi enim per vigilam, quasi rationem pro ani-
mabus vestris reddaturi, ut hoc faciant cum
gaudio, & non gementes, hoc enim non expe-
dit vobis.

Matth. 26.

Alii.

Hieron. in

Psal. 21.

Cæterum quam hilariter Christus ad
Crucem perrexit! Et hymno dicto. Alii:
Et hymno cantato. Gestiebat præ gaudio
jam jam paternæ explendæ voluntatis.
Proceros manutino. Isaac, visus cum lignis
offerendus.

Quartus obse-
cundare ve-
lociter.

Psal. 147.

Psal. 118.

Quartus gradus est, obsecundare ve-
lociter. Velociter currit sermo ejus; & ve-
locem, ait Bernardus, habere desideras
sequentem. Vides, cum quanta ve-
locitate currit ille, qui dicit: *Viam mandato-
rum tuorum cucurvi?* Fidelis obediens ne-
scit moras, fugit crastinum, ignorat tar-
ditatem, præcipit præcipientem: parat
oculos visui, auditui, linguam voci, ma-
nus operi, itineri pedes, torum se collig-
git, ut imperantis compleat (colligat, for-
san melius) vel neatem.

Vide Dominum festinanter præcipien-
tem, & hominem festinanter obediem-
tem. Zachas (inquit) festinans descende,
quia hodie in domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit, & excepit illum gau-
dens.

Luc. 19.

Zachas festina-
obediens.

Matth. 4.

Hieron.

Obedientia
perfecta est,
sua imperfecta
relinquere.

Cant. 5.

De Petro, & Andrea vocatis à Domi-
no: At illi continuo relictiis retibus, secuti sunt
eum. Similiter de Jacobo, & Joanne: Illi
statim, relictiis retibus, & patre, secuti sunt
eum. Hieronymus: Perfecta obedientia
est, sua imperfecta relinquere. Manus
illius tornabiles.

In Vitis Patrum: Abbas Silvanus ha-
bebat duodecim discipulos: uni eorum
nomen Marcus, quem diligebat præ cæ-
teris propter bonum obedientiæ, quod
erat in eo. Cum quædam dicerent ei,
quod alii discipuli consistantur ex
hoc, pulsavit ad ostium uniuscujusque
Speranza Scriptura selecta.

vocans eos, & nullus exire voluit: tan-
dem vocavit Marcum, qui statim exiit,
& invenit in quaterno, quod ille scribe-
bat tempore vocationis, literam ultimam
imperfectam, quam post vocationem
propter bonum obedientiæ complere ne-
luit. Tunc illi judicaverunt, eum esse
magis diligendum, eo quod magis dili-
geretur à Deo propter bonum obediem-
tiæ.

Valde gratum solet esse Principibus,
cum præcepta eorum velociter adim-
plentur. *Vidisti virum velocem in opere suos*
Coram Regibus stabit, nec erit ante ignobiles.
Huc iterum advocetur velox illa obe-
dientia Abrahamæ. Igitur Abraham de nocte
confurgens servavit asinum suum, &c. Abiit
ad locum, quem præparaverat ei Deus.
At cur de nocte? Cur illucescentem diem
non expectavit? Verebatur, inquit Chry-
sost. ne iustionem tarditas impediret. Ea-
propter nec Saræ rem indicavit, ne ma-
terna completionem, ait eleganter Pro-
copius, totum negotium anteverteret.
Festinavit, cucurrit, ut Dei mandatum
impleret.

Neque ubi ad locum pervenit, cuncta-
tus est, sed protinus gladium elevavit,
unde & *Angelus de caelo clamavit: Abra-
ham, Abraham.* Sed cur de caelo? & cur
secundo? Ne præveniretur, inquit Am-
brosius, studio devotionis, & una vox
imperium ferientis revocare non posset.
Quasi dicat: Haud de longinquo cla-
mavit, ne si prius advolaret, quam cla-
maret, in illa brevissima mora (scholæ
memineris,) quæ ad terminum adveni-
ret. Repetivit vocem, tanquam veritus,
ne præveniretur studio devotionis, ut una
vox imperii ferientis revocare non posset.

Cæterum tam ferax piarum conce-
ptionum historia, tota jam ab aureo
Chryf. stomi flumine decurrat. *Abra-
ham, Abraham, accipe filium tuum dilectum,*
*quem dilexisti Isaac, & vade in terram ex-
cellam. & offer eum in holocaustum super unum
montem, quem dixerò tibi.* Magnum, inquit
Chrylost. præcepti pondus, & res huma-
nam transcendens naturam. *Accipe filium
tuum dilectum, quem dilexisti, Isaac.* Vide,
quomodo per verba ista majus incendiū
succen-

Prov. 21.

Gen. 22.

Chryf. de fide
Abrahamæ serm.
Procop. ibid.

Ambr. lib. de
Abraham,
cap. 8.

Chryf. hom.
47, in Gen.

Abrahamæ obedi-
entia à Chry-
sost. expensa.

R. I. I.

succen-

succendit, & fornacem amoris, quo justus in Isaac affectus erat, violentius excitat?

Accipe filium tuum dilectum, quem dilexisti, Isaac. Vnumquodque verbum per se sufficeret ad faciendam animam justum, non enim simpliciter dixit, *Isaac*; sed addidit, *filium tuum*, quem præter omnem expectationem genuisti, & in ipsa senectute habere potuisti: *dilectum*, desiderabilem tuum, quem successurum tibi expectas, ex quo & semen tuum multiplicandum promisti, & in tantum multiplicandum, ut stellarum multitudini, & arenæ, quæ est juxta litus maris, adæquetur. Illum ipsum accipe, & vade in terram excelsum, & offer eum ibi in holocaustum super unam montium, quem tibi dicam:

Admiror ego, quomodo hæc justus auribus ferre potuerit. Quid igitur justus? Non turbatus est animo, non confusus est mente, non consilio destitutus est: in tam gravi præcepto non cogitabat, non ratiocinabatur secum. Cur hoc?

Qui mihi præter omnem expectationem beneficium exhibuit, qui per misericordiam suam emortuam Saræ vulvam generationi idoneam fecit, nunc postquam ablactatus est; & crevit, & in flore ætatis est, occidere, & in holocaustum offerri præcipit, qui paulo antea dixit: *In ipso vocabitur tibi semen*: nunc diversa præcipit. Et quomodo implebuntur, quæ ab eo sunt promissa? Quo pacto enim fieri potest, ut radice exacta, rami pullulent, vel succisa arbore, fructus proveniant, vel fonte arefacto, fluvii redantur?

Cæterum horum nihil cogitavit secum justus ille: sed sicut gratus famulus omnia omni ratione humana, unam tantum rem curabat, ut imperata opere impleret, & quasi factus ab humana natura alienus, & postponendum ducens divinis præceptis omnem affectionem, & dilectionem, ad implenda jussa festinavit.

Et cum surrexisset, inquit, Abraham mane, stravit asinam suam. Accipit autem secum duos servos, & Isaac filium suum, &

scissis lignis in holocaustum, cum surrexisset, profectus est, & venit in locum, quem dixit ei Deus, die tertio. Vide misericordem Dominum, quomodo & intervallo loci justum probavit virtutem. Cogita autem, quid probabile fuerit triduo illo sustinuisse justum. Reputabat enim secum sibi præceptum esse, quod suis manibus tam dilectum filium occidere debeat. Et obstupescere pium, religiosumque, & prudentem animum: quia enim sciebat magnitudinem præcepti, nemini prorsus hoc significavit, neque pueris, neque ipsi Isaac, sed solus secum agonem illum decertabat, & quasi adamas manebat invictus, robor cogitationum tantum declarans, & non multa causatus, obtemperabat magno cum desiderio nutui divino.

Et postquam ad locum illum pervenit, sublatis, inquit Textus, Abraham oculis suis, vidit locum à longe, & dixit servis suis: Sedete hic cum asina. Vide & hic justum magnam prudentiam: & pueris vult esse occultum, per omnia declarans, quod cum ferventi alacritate, & intento desiderio implere vellet, quod Deo probabatur; nam quia sciebat, quod novum, & inauditum esset id, quod ab ipso faciendum erat, neq; ab ullo unquam tale quiddam factum erat antea, fecit, ut lateat pueros.

Accipit autem Abraham ligna holocausti, & imposuit Isaac filio suo, tulit quoque in manibus ignem, & gladium, & perrexerunt duo illi simul. O animæ fortitudinem! O spiritus soliditatem! Qualibus oculis spectabat puerum ligna afferentem, super quæ non multo post illum imposturus erat? Quomodo manus ferre potuit ignem, & gladium? Et manus quidem ferebat ignem, qui sensibilis erat, intus autem accendebat ipsius mentem, & rationem absumebat, & persuadebat, ut vinceret amor in Deum, faciebatque cogitare, quod is, qui jam dederat super humanam naturam factum esse patrem, iterum posset & nunc, quæ humanam transgrediuntur rationem, operari.

Cæterum vide, obsecro, præterea ante sensibilem ignem incendium internum,

Gen. 22.

num, quod paulatim exardescerebat, & A
iusti mentem concremabat. Dixit au-
tem, inquit, Isaac ad Abraham patrem suum:
Pater. Sufficiebat hoc verbum ad lanci-
nanda iusti huius viscera. Ille autem dixit:
Quid est, fili? Patrem vocas paulo post
futurum orbem: & ego filium appello,
qui non multo post altare ascensus est
meis occidendus manibus.

Deinde puer inquit: Ecce ignem affers,
& ego ligna, ubi est hostia immolanda? ubi est
ovis ad incensum? Considera, obsecro,
hic, quomodo probatur iustus? quomodo
tulit auribus? quomodo potuit re-
spondere puero? quomodo non est con-
fusus mente? quomodo futura occultavit
a puero? Sed inquit generoso spiritu,
& forti anima: Deus videbit sibi metipso de
ove ad holocaustum, fili. Vide etiam hic:
ignarus insinuat iterum, quod futurum.
Videbatur enim per responsum deceptu-
rus Isaac, sed illum quidem verbis in-
terim solatur, ipse autem maiorem, gravio-
remque dolorem pertulit, verba in ani-
mo versans, & cogitans pueri elegantiam
externam, internamque pulchritudinem,
obedientiam, gratiam, ætatis flo-
rem. Cumque irent ambo, venerunt
ad locum, de quo dixit Dominus.

Venerunt, inquit, ad montem excelsum,
quem scilicet ei Dominus indicarat. Et
edificavit ibi Abraham altare. Iterum ob-
stupesco iusti fortitudinem, quomodo
potuerit extruere altare, quomodo va-
luerit, quomodo non defecerit præ an-
gustia, sed & altare edificaverit, & im-
posuerit ligna: Et ligatum filium suum
Isaac, imposuit super altare. Et extendit
Abraham manum suam, ut acciperet gla-
dium, & occideret filium suum. Ne simpli-
citer percurramus, dilecti, quæ dicta
sunt, sed consideremus, quomodo non
avolarit à corpore anima, quomodo po-
tuerit suis manibus colligare, & lignis
imponere tam dilectum, tam amabilem
unigenitum! Et extendit, inquit, Abra-
ham manum suam, ut acciperet gladium, ad
occidendum filium suum. O religiosam
animam! O fortem mentem! O ingens

desiderium! O rationem vincentem hu-
manam naturam! Accipit, inquit, gla-
dium, ut occideret filium suum. Vtrum ad-
mires, & oblitescam iustius, fortémne
spiritum Patriarchæ, an pueri obedi-
entiam, quod nec reluctatus est, neque fa-
ctum agrè tulit, sed cessit, & obtempe-
ravit his, quæ à patre facta sunt? Et sic
ut agnus cum silentio super altare accu-
buit, expectans patris dexteram.

Habes & hic vel ex ore Chrysostomi,
in hoc gradu Christi obedientiam in ty-
po. Ad quintum jam properamus.

Quintus gradus est, adimplere virili-
ter. Bernardus: Si tribulatio intonat,
si persecutio resultat, si peccatores sibi la-
queum ponunt, si maligni suam iter im-
pediunt, tu obedientie viam ne deseras,
sed dic: Paratus sum, & non sum turbatus,
ut custodiam mandata tua. Manum tuam
misisti ad fortia, agendum est instanter,
constanter obediendum, nec inter verborum,
seu verberum asperitatem regalis
est semita relinquenda. Hanc Christus
nec verborum, nec verberum asperitate
reliquit, & per eam progressus ad Cru-
cem usque pervenit, factus obediens usque
ad mortem.

Sextus gradus est, humiliter obedire. Sextus humi-
liter acquiesce-
Non se extollant obediens, sed dicant: Serui
mutili sumus, quod debuimus facere, re-
fecimus. Qui deserunt humilitatem, deserunt
obedientiam. Samuel ad Regem Saul: Nonne
cum parvulus esses in oculis tuis, &c. quare
ergo non audisti vocem Domini? Inobediens
fui, quia humilis non fui. At quam humilis
Christi obedientia, qui humiliavit semetipsum
factus obediens usque ad mortem, mortem autem
crucis?

Septimus est, indefinenter obtempe-
rere. Bernardus: Non qui inceperit, sed qui
perseveraverit in finem, hic salvus erit. Quid
currere prodest, & ante metam rursus deficere?
Sic currite, ut comprehendatis. O quam perse-
veranti pedem cursum suum perfecerat, qui dicebat:
Cursum consummavi!

Iom. 9.

Sed o quam perfectius ille, qui in Cruce dixit: *Consummatus est!*

Gal. 3.

Oigitur insensati homines, qui vos fasci-
navit, non obedire veritati, ante quorum oculos
Iesus Christus proscriptus est? Vel, ut ha-
bet Margin. depictus est? O, o perfectissimum
obedientiae simulachrum! O exemplar planè
absolutissimum obedientiae, quam meditemur
omnes, quam omnes edificare valeamus.

Margin.

Isa. 5.

Rab. Sal.

Philip. 2.

¶ Sed jam oculos, quos hactenus ad
Crucis cornua creximus, in eius profundum
desectamus. *Incurvabitur homo, & humiliabitur
vir. Rabbi Salomon: Inclinetur homo, & humiliabitur
altus, vel robustus virorum. Humiliavit semetipsum
factus obediens usque ad mortem, mortem autem
Crucis.*

Psal. 115.

Christi humi-
litas nimia.

Thren. 3.

Quantum, rogo, humiliasti te, altissime,
ac robustissime virorum? *Ego autem humiliatus
sum nimis. Quasi dicat: Excessus in humilitate.
Planè excessus, de quo Moyses, & Elias loquebantur
in monte, & de quo per Ieremiam in Threnis:
Recordare transgressionis meae.*

D. Bernard.
Senen. ser. 6.
in Parasc.

Ut autem aliquantulum incomprehensibilis
excessus huius abyssi comprehendere possit,
neque hoc loco esse scribere pigeat, quae
divinitus scribit D. Bernardinus Senensis
in secunda parte principali Domini-
cae Passionis, quae est de humilitate
excessiva, & confusione passionis Christi,
ostensa per quatuor causas principales, ac
multiplices rationes. Et sic ait.

Ser. 56.

Humilitas
passionis nimia
à causa effici-
ente.

Primo, inquam, dicit: *Humiliatus sum
nimis; propter causam efficientem. Ut
aliquantulum ergo intelligas stupendas
abyssum humilitatis passionis Christi,
contemplantur eius causam efficientem, &
hoc ex septemplex ratione.*

Psal. 37.

Primo, ratione religionis. Hae ratio-
ne Christi mors abyssus fuit opprobri-
osissima humilitatis, solus enim Iudaicus
populus erat in toto Orbe tertiarum sub
cultu unius Dei, atque Dei populus ap-
pellatus. Majus verò vituperium est, à
veterum Deum coleantibus, quam idolola-
tris, & infidelibus pati; ideo, in persona
Domini Propheta ait: *Amici mei, & proxi-
mi mei adversum me appropinqua verunt, &*

*steterunt. Amici propter cultum unius
Dei: & proximi mei; quia ex semine A-
brahae, adversum me appropinqua verunt
persequendo. & steterunt victores contra
me, me videlicet crudeliter occidendo.*

Secundo, ratione perfectionis: Op-
probriosus est mala perpeti ab his, qui
religiosi, & status perfecti, & sancti aesti-
mantur, quam à secularibus, ac Ethni-
cis, & publicanis. Pharisei autem reli-
giosioris, & perfectioris status aestima-
bantur in universo populo Dei, & maxi-
mè opere illorum mortuus est Christus;
nam interrogante eos Pilato: *Quam ac-
cusationem assertis adversus hominem hunc?*
*responderunt: Si non esset hic malefactor, non
tibi tradidissemus eum. Quasi dicant: Hoc
tibi sufficere debet, quod nos, qui sumus
tantae auctoritatis, & aestimationis, cum
tanta solemnitate eum tibi tradimus di-
gnissimè morti damnandum, tanquam
reum.*

Tertio, ratione cognitionis. Equi-
dem, ceteris paribus, ignominiosus est
opprobria pati ab intelligentibus, & per-
itis, quam ab ignorantibus, & indoctis,
cum doctorum, & peritorum in malefa-
ctis detestatio, & reprobatio fide dignior
reputetur. Christus autem à Doctori-
bus legis, & Scribis voluit reprobari, &
condemnari, & de his Psaltes: *Turbati
sunt, & moti sunt, sicut ebrius, tempore
passionis Christi: & omnis sapientia eor-
um devorata est, ab invidia scilicet, &
furore.*

Quarto, ratione concordiae, & unio-
nis. Ignominiosus est quidem concor-
diter à toto populo crucifigi, quam si so-
lùm à quibusdam cum discordia pluri-
morum. In Christi autem necem con-
senserunt, & mares, & feminae Iudaei, &
Gentiles, milites, serui, & ignobiles,
Pontifices, Scribae, Pharisei, Magnates,
Reges, juxta illud Psalms: *Quare fremu-
erunt gentes, & populi meditati sunt inania.
Astiterunt Reges terra, & Principes convenerunt
in unum adversus Dominum, & adversus
Christum eius.*

Quinto, ratione sollicitudinis, & im-
portunitatis: quando enim quidem sce-
lestus homo morti adjudicatur, quanto
ab

ab omnibus majori sollicitudine traditur A
 morti, tantum illu extitisse acquiris vi-
 ta. gravioraq; scelera perpetrassent, indicium
 est, se periculosius videtur mortem illius
 differre. Considera, quanta sollicitudi-
 ne, ac importunitate, inamò quanto im-
 petuoso furore Christum Dominum no-
 cte media capientes, & hinc inde velut
 ludibii pilam circumrotantes, ante Ma-
 tutinum, ut eum caperent, post Matutinum,
 ut eum occiderent, infatigabiles B
 extiterunt, ut vix eum per diem medium
 naturalem vivere passi sint. Verum quip-
 pe illud est: *Ira non habet misericordiam,
 nec erumpens favor.*

Prov. 27.

Sextò, ratione ingraticudinis. Cum
 enim quis multa beneficia ab aliquo acci-
 pit, etsi ea oblitus ingratus sit, non tamen
 id absque suspitione est, quòd beneficus
 ipse hoc sibi meruerit. Hoc plane contig-
 isse videtur ipsi benefico Christo; nam C
 an iustus cum Iudaicum populum sibi
 peculiarem constitueret, ab Aegypti er-
 gastulo, & à servitute Pharaonica libe-
 rasset, sicco pede per mare rubrum tra-
 duxisset, manna caelico quadraginta an-
 nis in deserto pavisset, legem dedisset, ac
 innumera alia in eum beneficia contu-
 lisset, post admittendam ejus in terris
 conversationem, post prædicationis in-
 structionem, & illuminationem, D
 num expulsionem, leproforum, atque
 omnium infirmitatum curationem, post
 mortuorum suscitationem, regni caelo-
 rum declarationem, atque Sacramento-
 rum institutionem, manus in eum sacri-
 legas iniecerunt, flagellaverunt, & tan-
 dem sicut maximum malefactorem, in-
 ter latrones in crucis patibulo crucifixe-
 runt, suspendebant, & occiderunt. Re-
 tribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem
 anima mea. Nunquid redditur pro bono ma-
 lum, quia sederunt super me animae meae?

Psal. 34.
Jerem. 18.

Septimò, ratione familiaritatis: gra-
 vius enim, & ignominiosius est pati à
 domesticis, & ab amicis, quam ab extra-
 neis, ignotis, & inimicis. Christus pro-
 pterea conqueritur: *Etenim homo pacis
 meae, in quo speravi, qui edebat panes meos,
 magnificavit super me supplantationem. Elon-
 gasti à me amicum, & proximum, & notos*

Psal. 40.
Psal. 87.
Thren. 4.

meos à miseria. Quomodo dispersi sunt lapides
 Sanctuarii? id est, Apostoli, & Discipuli.
*Noti mei quasi alieni recesserunt à me: Consi-
 derabam ad dexteram, & videbam, & non
 erat, qui cognosceret me, præter Matrem, Alex.
 quæ adstabat ad sinistram pro peccatori-
 bus exorans.*

Iob. 19.
Psal. 33.
Alex.
ibid.

Secundò etiam ait: *Humiliatus sum* Humilitus
 nimis; ob causam materialem: ut enim
 intelligas aliquam stupendam abyssum
 humilitatis passionis Christi, contem-
 ple etiam causam materialem, qua stu-
 pendo modo aggravat vituperium ejus,
 & hoc maxime ex alia septemplexi ra-
 tione.

passionis ni-
mia à causa
materiali.

Primò, ratione nobilis naturæ. Quan-
 tò enim homo nobilior est, tantò igno-
 miniosa mors sibi illata vituperabilior,
 atque opprobriofior reputatur, sicut pa-
 ter in Rege. Sic contigit in Christo, qui
 cum esset magnus in natura, factus est
 vilissimus in ignominia. *Hac dicit primus,
 & novissimus. Primus in natura, novissi-
 mus per mortis contemptum. Vis audire
 nobilitatem suæ naturæ? Generationem
 ejus quis enarrabis? Vis audire contemptum?
 Abscessus est de terra urventium. scilicet per
 tam ignominiosam mortem. Alcus ergo
 in dignitate, factus infirmus in vilitate,
 sublimis in gloria, factus est abjectus in
 ignominia. Cum in forma Dei esset, semet-
 ipsum exinanivit.* Christus etiam nobilis
 erat secundum naturam humanam, ori-
 undus à quatuordecim Patriarchis, ac
 totidem Ducibus, ac Regibus. Nobilis
 ergo secundum utramq; naturam, igno-
 miniosam mortem pati dignatus est, ut
 profundissimam ostenderet humilitatē.

Apocal. 2.

Isa. 53.

Philip. 2.

Secundò, ratione formæ: quanto enim
 res formosior est, tantò deformitas ejus
 magis stupenda, atque deformis appa-
 ret, si ut patet in facie hominis, in qua
 deformitas major est, quàm in cæteris
 corporis membris. Quanta autem spe-
 ciositas fuerit in Christo, Propheta osten-
 dit dicens: *Speciosus forma præ filiis homi-
 ni. Formâ, id est, luce, candore, & habitu.*
*Luce: Mundum illuminans in excelsis Domi-
 ni. Candore: Candor est lucis aeterna. Ha-
 bitu: Isle formosus in stola sua, gradens in
 multitudine virtutis sua. Addit Propheta:*

Psal. 44.

Ecc. 43.
Sap. 7.

Isa. 63.

Sap. 13.

I. Petr. 1.

Cant. 5.

Matth. 17.

Exod. 33.

Philip. 2.

Psal. 21.

Isa. 53.

Præ filiis hominum, quia de pulchritudine
ejus acceperunt omnes, cum ipse sit speciei
generator. Quod si specie delectati Deos pu-
tauerunt, (Solem & Lunam, &c.) sciant,
quandò his dominator eorum speciosior est. Nec
solum speciosus est præ filiis hominum, sed
etiam præ Angelis, quia in eum desiderant
Angeli prospicere. Nec mirum: quia pul-
cher est secundum Divinitatem, & se-
cundum humanitatem. Dilectus meus
candidus, & rubicundus. Candidus, quan-
tùm munditiam humanitatis: rubicun-
dus, quantum ad splendorem Divinita-
tis. Resplenduit facies ejus, sicut Sol: vestimen-
ta autem ejus facta sunt alba, sicut nix. Per
faciem Divinitas designatur: Faciem meam
videre non poteris. Per vestimenta vero
humanitas denotatur: Et habitu inven-
tus, ut homo. Quanta autem fuerit de-
formitas ejus in passione, in persona
omnium Prophetarum ostendit Isaias di-
cens: Non est species ei, neque decor. Species
dicit elegantiam, & debitam mensura-
tionem membrorum, quam non habuit
Christus in Cruce, propter nimiam ex-
tensionem, unde Propheta ait: Diminua-
verunt omnia ossa mea. Decor dicit con-
venientiam coloris, & aliorum adjacen-
tium. Hunc etiam non habuit Christus
in Cruce, propter poenam, dolorem, &
ignominiam passionis: habuit enim cer-
vicem hispidam per spineam coronam;
faciem tumidam, & pollutam, propter
lacrymas, atque spumam; carnem lividam
propter colaphos, alapas, & flagella: uni-
versam corporis fabricam cruentatam
sanguine: quia vulneratus est propter ini-
quitates nostras. Et quia Christus ante
passionem habebat aspectum, & præsen-
tiam majestatis, dignitatis, & potestatis,
& in passione fuerunt abscondita, idèd
Isaias subdit dicens: Et vidimus eum, sci-
licet magnificus, sicut ante: ecce abscon-
ditio majestatis. Et desideravimus eum, sci-
licet despectum à ludæis, & novissimum vi-
rorum, id est, vilissimum propter genus
mortis: ecce absconditio dignitatis. Vi-
rum dolorum, id est, doloribus plenum, &
hoc contra prosperitatem: & scientem in-
firmiorem, scilicet per experientiam, nec
tantum speculative, & hoc contra pote-

statem. Et tandem subdit: Et nos reputa-
vimus eum quasi leprosum, id est, vilem, &
abominabilem, tanquam leprosum, pro-
pter vililitatem aspectus ejus. Unde in
Psalmo: Ego sum vermis, & non homo. Id
est: Ita sum vilipensus, & conculcatus,
velut non homo, sed ut vermis, oppro-
brium hominum, & abjectio plebis. Op-
probrium est, cum aliquid turpe imputa-
tur homini, ut cum dicebant contra
Christum: Tu homo cum sis, facis te ipsum
Deum; & sic fecerunt eum opprobrium
hominum, scilicet peccatorum, & abje-
ctionem plebis, scilicet Iudæorum, cum
eo abjecto, Barabbam petierunt: Tolle
hunc, & dimitte nobis Barabbam.

Tertio, ratione sapientie. Quandò
enim homo sapientior reputatur, tantò
mors opprobriosa ignominiosior est.
Christus erat Sapientia Patris, & cum
divina sapientia refulgeret, Scribæ tamè,
& Pharisei in vita, & in morte eum de-
insipientiam diffamaverunt. In vita de-
insipientia naturali: Insanis, quid eum audi-
tis? Quoniam in furorem versus est. De in-
sipientia literali: Quomodo hic literas scit,
cum non didicerit? De insipientia spirita-
li, ac divinali: Samaritanus es tu, & Da-
monium habes: hoc est, in divino cultu
Hæreticus es. In fine verò vitæ de summa
stultitia eum infamaverunt, cum dixe-
runt: Blasphemaris, quid adhuc egemus tes-
tibus? Ecce nunc audistis blasphemiam, quid
vobis videtur? Unde Salomon in persona
Domini! Stultissimus juveniorum: scili-
cet estimatione eorum, & sapientia ho-
minum non est mecum: scilicet per acqui-
sitionem: & novi scientiam Sanctorum. Et
iterum Propheta: Deus, tu seis insipientia
meam, id est, quod quasi insipiens habere,
& quasi stultus mercator, qui pro vili re
laboret ad mortem, & pretium magnum
expedit pro vilissima merce: sed tu seis
insipientiam hanc meam, quam alta sit sa-
pientia.

Quarto, ratione gratiæ, seu potestatis
miraculorum mors Christi opprobrio-
sissima: quandò enim gratia, & potestas
ejus miracula operandi apparuit major,
tantò opprobriosa mors crucis fuit ei ad
majorem confusionem. & quodammo-
dò ad

Matth. 27. Ad negationem, quod prædicta miracula non fuerunt vera; unde dicebant: *Aliis saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.*

Quintò, ratione famæ: quæntò enim quis tam osior est, tantò mors ejus magis opprobriosa, infamis, atque ignominiosior reputatur. Quæntò autem fama diffusa fuerit de Christo ante passionem suam, cum ex multitudinè miraculorum, tum ex efficaci doctrina eloquiorum suo-
Luc. 4.
Joan. 4.
Matth. 10.

rum, tum ex admiranda ejus conversatione ex evangelica Historia patet: Sanna à magnis febribus Simonis focru, cū ivisset in desertum locum, turba requirebant eum, & detinebant illum, ne discederet ab eis. Vbi Samaritanam convertit, ex hac fama secutæ sunt eum turba; id est, quinque millia virorum, exceptis parvulis, & mulieribus: dilatata est etiam fama, cū denud pavisset quasi quatuor millia hominum, aded ut dictum fuerit: *Ecce totus mundus post eum abii.* Quæntò ergo fama ejus mirabiliter creverat, tantò mors illius in patibulo crucis ignominiosior fuit.

Sextò, ratione sequelæ: non tantum discipuli sequebantur ipsum; verum etiam turba multæ: nam alii sequebantur eum, ut Doctorem, satagentes ex ejus radiosa doctrina illuminari: quidam ut Pastorem, curantes ejus vestigia imitari: quidam ut medentem, optantes de suis infirmitatibus liberari: alii, ut viderent ejus miraculorum nobilitatem: alii, ut mysteria intelligerent: alii, ut prodigia viderent: variusq; de causis turba multæ sequebantur illum. Sed quæntò major fuit sequela populorum, tantò ab omnibus derelictus, ignominiosius mortuus est. *Qui iuxta me erant, de longè steterunt; Omnes relicto eo fugerunt. Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat, qui cognosceret me;* excepta Matre, Mariis, & solo Discipulo.

Septimò, ratione gloriæ: quæntò enim homo in majori gloria fulget, & exaltatur, tantò depressus ignominiosissima morte magis confunditur, & gloria in ignominiam vertitur: nam post immensos honores, statim prosterni ad-

infimas ignominias, molestius, & confusibilis esse solet: eum quanta autem gloria susceptus fuerit in Ierusalem in die Palmarum, ostendit Ioannes, dicens: *Ioan. 12.* Turba autem multa, qua convenerat ad diem festum, cū audisset, quia venit Iesus Ierusalem, acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamabant, dicentes: *Hosanna, benedictus, qui venit in nomine Domini Rex Israel.* Et Matthæi 21. scriptum *Matth. 21.* est: *Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via: alii autem cadebant ramos de arboribus, & sternebant in via.* Et sequitur: *Cum intrasset Iesus Ierusalem, commota est universa civitas, dicens (præ admiratione magna): Quis est hic? cui scilicet tanta sequela, & gloria exhibetur?*

Et quò magis id perpendatur, attende, quod quadruplex honor exhibitus Christo in die Palmarum; tempore passionis ignominiam versus est. Et primò, in personis propriis: quia ei personaliter obviam processerunt, & in Ierusalem deduxerunt, sed multò amplius multiplicata est ignominia: quia idem populus, in eodem loco, eisdem diebus postmodum eum crucifixit: atque de eadem civitate, non equitando, sed Crucem portando, contumeliosè ejecit: Nec quidem sufficit ignominia pro uno honore, sed amplius addiderunt: quia eum vili pretio venundantes, tanquam latro ab eis capitur, & ei Barabbas latro pessimus antefertur.

Secundò, verbis laudis laudaverunt, & honoraverunt eum, dicentes eum Salvatorem Deum, & Regem. Salvatorem quidem, cū clamabant: *Hosanna, Deumque eum clamabant, dicentes: Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Regem, cū dicebant: *Rex Israel.* Sed multò amplius multiplicata est ignominia ejus: nam qui dixerunt, *Hosanna;* postea clamabat: *Sanguis ejus super nos, & super filios nostros.* Qui verò dixerunt: *Benedictus, qui venit in nomine Domini,* postea clamaverunt: *Crucifige, crucifige eum.* Qui prius dixerunt: *Rex Israel;* postea asserunt: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Insuper ignominiam super gloriam addiderunt insultationibus, irrisionibus, impropriis in eum irruentes, & dicentes: *Prophetiza.*

Psal. 37.
Matth. 26.
Psal. 141.

Matth. 27.

Luc. 23.

Ioan. 19.

tiza. Ave, Rex Iudeorum. Si tu es Christi-
stus, descende de Cruce; & multa similia.

Tertio, glorificaverunt, & honorave-
runt eum operibus virtuosus: quia scin-
dentes ramos palmarum, & olivarum,
flores, & folia prosternebant in via: per
quæ, secundum Gregorium, designantur
opera virtuosa. Sed quàm dissimilis est
ignominia subsecuta? quæque dissimi-
les sunt rami, & crux, flores, & spinæ,
folia, & clavi, palma, & virga? Non hoc
quidem satis fuit, nisi ultra gloriam mul-
tò amplius ignominia multiplicetur,
quia ultra hoc consputus, & colaphiza-
tus est.

Quarto, glorificabant eum cum rebus
suis: quia vestimenta sua prosternebant
in via, se cum reverentia exuentes, & illa
Christi a selli pedibus submittentem. Sed
vide, quanta est contumelia subsecuta,
immò abundantius multiplicata: nam
cui tunc prosternebant vestimenta alie-
na, nunc auferebant sua, & fors mitte-
batur super ea: nunc dimissa est illi nisi
unica tunica rubea, videlicet caro sua
mundissima, suo pretioso sanguine rubri-
cata, & vulneribus lacerata. Insuper &
ab ista fuit anima sua sanctissima ipso eru-
ciatu eiecta. Nec insuper suffecit eis,
Christum nudare vestibus suis, insuper
& ipsam deriserunt vestibus alienis, D
nunc purpura, nunc verò veste alba, nunc
velant oculos, nunc percutiunt pugnis,
nunc autem alapis, nunc possunt sputis:
ut sic nihil deficiat ad multiplicationem
ignominiosi dedecoris pro gloria suscepti
honoris. Pro omnibus supradictis Isaias
ait: *Ecco intelliget servus meus, & exaltabi-
tur, & elevabitur, & sublimis erit valde:
sicut obstupuerunt super eum multi; sic inglo-
rius erit inter viros aspectus ejus, & forma
ejus inter filios hominum.*

Tertio insuper ait: *Humiliatus sum ni-
mis, propter causam formalem, in qua
apparet etiam abyssus humilitatis ex
septemplici alia ratione.*

Primo, ex derisione: quanto enim est
persona sublimior in septem gratiis, seu
dignitatibus, de quibus jam dictum est,
scilicet in natura, in forma, in gratia mi-
raculorum, in sapientia, in fama, in se-

quela, in gloria, tanto derisio sibi facta
vituperabilior est. Sed Christus, ut su-
pra dictum est, habuit hæc omnia super
omnes creaturas alias: igitur & derisio-
nes ejus graviore fuerunt, quàm posset
humana lingua enarrare, aut mens aliqua
cogitare. Expergiscere, anima devota,
& considera, quod ille, qui est summa re-
verentia Angelorum, propter nos factus
est ludibrium impiorum, & quasi pila de-
risionis eorum: quia de ipso mutuo col-
ludebant, mittentes ad alterutrum con-
fusione repletum. Nam Annas misit il-
lum ad Caipham, Caiphæ ad Pilatum,
Pilatus ad Herodem, & Herodes remisit
eum Pilato, & semper in supradictis lo-
cis, atque in eorum itineribus derisus est.

Vnde Propheta in persona Domini ait: *Psal. 21.*

Omnes videntes me deriserunt me. Et de

triplici derisione immediate subjungens

ait: Locuti sunt labiis, & moverunt caput,

speravit in Domino, eripiat eum, saluum fa-

ciat eum, quoniam vult eum. Nam prima

fuit derisio verborum: Locuti sunt labiis.

Ahos salvos fecit, seipsum non potest saluum

facere. Si Rex Israel est, descendat de Cruce.

Vbi Ambrosius. O stulte. & ecce rex Sa-

cerdotum! nunquid impossibile est ei de

parvo ligni stipite descendere, qui de-

scendit de alta caelorum sublimitate,

nunquid tua vincula possent illum reac-

re, quem caeli non possunt capere? Non

venit, inquam, ut se liberaret, quia sub

servitute non erat, sed ut nos de servitu-

te redimeret. Secunda fuit derisio signo-

rum, unde ait: Et moverunt caput. Tra-

tervientes autem blasphemabant eum, morde-

ntes capita sua, dicentes: Vabiquis destruxit tem-

plum Dei, & in triduo reedificavit illud. Ter-

tia derisio fuit sermonum ironicorum:

Speravit in Domino, eripiat eum, scilicet de

manibus nostris: saluum faciat eum, scilicet

refuscitando illum: quoniam vult eum,

ut ipse dicit. Erin Mattheo: Consilia in

Deum, liberet eum nunc, si vult, dicit enim:

Quoniam Filius Dei sum. Hæc derisio præ-

figurata est in derisione Noë. Noë, Chri-

stus est; vinea, Iudæi; inebriatio, passio;

obdormitio, mors; denudatio, humili-

tatis ostensio; Sem, & Ishach, duo po-

puli, Iudæi, & Gentiles; vestimentum est

Gen. 9.

Greg.

Isa. 52.

Psal. 115.
Humilitas
possidens nimiam
causam formalem.

est Sacramentum ; maledictio Cham, A
Iudæ prodition ; irrisio Cham, Iudæorum
derisio.

Secundò, ex flagellatione : quando
enim quis est sublimior in septem gratis
antedictis, tanto flagellatio sibi illata op-
probriosa est. Origenes : Humiliavit
semetipsum factus obediens usque ad
palmas, usque ad confusionem spura-
mentorum, & flagellorum.

Orig. tr. 35. in
Matth.

Christus rex
opprobriorum.

Tertio, ex coronatione, quasi Rex esset B
stultorum, & iniquorum: *Ecce Rex vester.*
Verè prolatam est hoc verbum : nam
omnium opprobriorum, & omnium de-
spectuum, & abominationum vitæ præ-
sentis portavit coronam, & merito dici
potuit Rex opprobriorum, & vituperio-
rum omnium hujus vitæ: *Exiit portans
spinam coronam, & purpureum vestimen-
tum, in derisionem, & dicit eis: Ecce homo
quasi dicit: Ille non habet Divinitatis
insignia, sed ipsum est: hominem despe-
ctum, vilificatum, atque doloribus ple-
num, in vestris oculis manifestant ista
Iudibria.*

Joan. 19.

Quarto, ex auditate : nam in Cruce
totaliter nudus crucifixus est. V. de quan-
ta ignominia fuit, Filium Dei eū septem
dignitatibus prædictis videre in Cruce
ita nudatum, coram omni populo, absq;
ullo velamine, quod nec cuiquam scele-
rato lex denegabat. Verè dicere poterat:
*Nudus egressus sum de utero matris meæ, &
nudus revertar illuc.* Et Abdias, unico ca-
pite stupefactus de aspectu tantæ defor-
mitatis, agebat : *Contemptibilis tu es valde.*

Iob. 1.

Abdia 1.

Quinto, ex crucifixione: quanto enim
homo sublimior est in statu, tanto igno-
miniosa mors ejus vituperabilior est.
Considera ergo sublimitatem Christi in
prædictis septem, & mortem Crucis:
nam patibulum crucis erat supplicium
pessimorum, & per consequens ad majus
vituperium ejus hoc excogitaverunt ;
unde Sapientie secundo, in persona Iu-
dæici populi dicitur : *Morte turpissima con-
demnomus eum.* Et Jeremias in persona
Domini dicit : *Venite, mittamus lignum in
panem ejus ; id est, crucifigamus eum, ut
crucifixio ejus, suæ doctrinæ, quam dicit
panem, commisceatur ; ac per hanc vili-
Speranza Scriptura selecta.*

Sap. 2.
Jerem. 11.

tatem supplicii à cunctis viventibus re-
spuatur, & sic *eradico eum de terra vi-
ventium, & nomen ejus non memoretur am-
plius.*

Sextò, ex blasphematione : quando
enim, qui blasphematur, est in gradu sub-
limiori: tanto et blasphemia publicè co-
ram populo irrogata, gravior censenda
est. Nunc considera blasphemias, quas
alta voce contra Dominum deficientem,
morientem, & pendentem in ligno, &
toto corpore sanguine defluentem tam
impie ejaculati sunt: *Vah, vah, qui destruis
templum Dei! Alios salvos fecit, seipsum non
potest salvum facere. Christus, Rex Israel,
decedat nunc de Cruce, & credimus ei. Vu-
de dolenter Sophonias: Blasphemaverunt
Dominum exercituum.*

Matth. 27.

Sophon. 1.

Septimo, ex confusione: quando enim
quis est in gloria sublimior, tanto ejus
confusio efficitur major. Ex præceden-
tibus dignitatibus clarescere potest di-
gnitas Christi, atque ejus summa subli-
mitas. Quæ confusio, ut homo tam ho-
bilis naturæ, tam speciosa formæ, tan-
taque sapientiæ, tantæque potentia in
miraculis operandis, tantæ famæ, tan-
taque sequela, ac tantæ gloriæ, taliter
fuerit derisus, tam dirè flagellatus, atque
afflictus, spinis coronatus, totus nuda-
tus, tam atrociter cruci affixus, & ad
omnium spectaculum in cruce levatus, &
tam crudeliter blasphematus? Et quis
possit talem confusionem exprimere?
*Suspiravi, inquit dolenter David in Christi
persona, opprobrium, operuit confusio faciem
meam.*

Psal. 68.

Quartò inquit: *Humiliatus sum nimis,
propter causam finalem.* Si consideretur
ultimò causa finalis dominicæ Passionis,
& circumstantiæ illius debite examinen-
tur, apparebit etiam ab illis humilitatis
ex alia se temptici ratione.

Humilitas
passionis ni-
mis à causa
finali.

Primò, à loco: nam, qui elegit Beth-
lehem nativitati, elegit Ierusalem passio-
ni, ut major esset mortis ignominia,
quàm ortus sui fuerat gloria. Erat au-
tem Ierusalem metropolitana civitas, &
principalis sedes regni, magistratij, & sa-
cerdotij, & ideo ibi debebat pati, qui erat
Rex, Magister, & Sacerdos, eratque
S s s s magno

magno referta populo. Nam ut dicitur A
in Actis Apostolorum: *Erant in Ierusalem habitantes Iudaei viri religiosi, ex omni natione, quae sub caelo est.* Et subditur: *Parthi, & Medii, & Elamitae, & qui habitant Mesopotamiam, Iudaeam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam, Phrygiam, & Pamphyliam, Aegyptum, & partes Libyae, quae est circa Cyrenen, & advena Romani, Iudaei quoque, & Proselyti, Cyrenes, & Arabes, &c.* Ex quo patet, quod Christi mors per infamiae diffusionem ad omnes mundi partes magnae extitit ignominiae.

Secundo, a situ, qui scilicet fuit Calvariae mons, locus, & situs, ubi impii cruciatur, ignominiosus plane, & maxime in Dei populo diffamatus: *Exiit, inquit Evangelista, in eum, qui dicitur Calvariae locum.*

Tertio, a festo, scilicet azymorum, quando de Iudaea tantus in Ierusalem populus Israel convenire debebat.

Quarto, ab hora, scilicet meridiana, in qua omnes de civitate, & de propinquis partibus facilius concurrere poterant ad spectaculum, in Christi contumeliae, & opprobrii argumentum.

Quinto, a modo, scilicet in loco alto, ut ab omnibus circumstantibus visus, & sic delusus, confusibilis moreretur, sicut Isaias praedixerat, dicens: *Exaltabitur, & sublimis erit valde.* Vnde Gregorius: *Tanto dignius Deus ab omnibus honorandus est, quanto pro omnibus indigna suscepit.*

Sexto, e causa: quia scilicet crucifixus est sub titulo magne blasphemiae, & ignominiae: quia nimirum dicebat, se esse summum Deum: sub qua causa, aut titulo, nullum unquam scelestum legimus passum esse. Vnde & dixerunt: *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit.* Nec dicunt: *Filium Dei se dixit, sed, Filium Dei se fecit, ut ostendant, quod falso, & arroganter hoc sibi nomen usurpavit.*

Septimo, a finali morte praedicta omnia concludente, & confirmante: quia finis rei acta praecedentia probat. Vnde Ioannis 19. dicitur, quod cum Dominus dixisset: *Consummatum est; statim*

subditur: *Et inclinato capite tradidit spiritum.*

Inclinavit autem caput, ut quatuor nobis ostenderet: primo, gravitatem; secundo, humilitatem; tertio, paupertatem; quarto, gravitatem.

Primo, in morte inclinavit caput, ut ostenderet gravitatem: consuevit enim homo praenimio onere aggravatus, suum aggravare caput: sic Christus nostrorum peccatorum pondere aggravatus caput inclinavit. Vnde Petrus: *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.* Et in Threnis: *Convoluta sunt iniquitates, scilicet peccatorum, & imposta collo meo.*

Secundo, ut ostenderet paupertatem: fuit enim tantae paupertatis in morte Filius Dei, Iesus Christus, ut non habuerit, ubi reclinaret caput. *O vita Angelorum!* (exclamat Bernardus,) *o thesauri pauperum!* cum vulpes foras habeant, & volucres cali nidos; tu arramen ubi in Cruce caput reclinares, non habuisti!

Tertio, ut ostenderet, humilitatem scilicet viam esse ad gloriam sempiternam. Proinde Proverbiorum 4. dicitur: *Viam monstrabo tibi, & ducam te per semitas equitatis, quas cum ingressus fueris, non ardebitur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.* Vnde Hugo: *Per humilitatis viam revertimur ad caelestem patriam.* Et per Prophetam Dominus: *Non habitabit in medio domus mea, qui facit superbiam.*

Quarto, ut ostenderet gratuitatem, id est, ut ageret gratiam Deo Patri pro mortis victoria: solent enim gratias agentes caput inclinare: ejus enim mors nostrae mortis victoria fuit; quia mortem nostram moriendo destruxit. Vnde Apostolus ait: *Absorpta est mors in victoria.* Et iterum subdit: *Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Iesum Christum Dominum nostrum.*

O mors amabilis! o passio desiderabilis! o profunditas admirabilis! quid mirabilius, quam quod mors vivificat? vulnera sanant? sanguis emundat? dolor ad amorem inflammat? apertio lateris cordi coniungit, & copulat? & quod mirabilius est, Sol obscuratus plus solito fulget? ignis extinctus cor magis inflam-

Act. 2.

Joan. 19.

Isa. 52.
Gregor. in
hom.

Joan. 19.

Levit. 24.

Joan. 19.

1. Petr. 2.
Thren. 1.Bernard.
Math. 8.Hugo l. de
claus. anno.
Psalm. 110.

1. Cor. 15.

flammat? passio ignominiosae gloriificat? A
 fitis inebriat? nuditas virtutum vestibus
 ornat? conclavatae manus nos solvant:
 pedes confixi nos currere faciunt? emit-
 tens spiritum, vitam inspirat, atque in li-
 gno decedens ad caelestia vocat? Ergo
 pro supradictorum conclusione Augusti-
 nus ait: Filius Dei ad crucem ducitur:
 expalmatur, qui est vera palma victoriae:
 spinis coronatur, qui peccatorum spinas
 corrumpere venit: ligatur, qui soluit B
 compeditos: ligno suspenditur, qui eri-
 git elisos: aceto potatur fons vitae: di-
 sciplina creditur: salus vulneratur: vita
 moritur: occidit ad tempus vitam mors,
 ut in perpetuum à vita occidatur mors.
 Et iterum idem ait: Hece pro impio pie-
 tas flagellatur, pro stulto sapientia delu-
 ditur, pro mendace veritas necatur, &
 damnatur iustitia pro iniquo, misericor-
 dia affligitur pro infideli, pro misero re-
 pletur sinceritas aceto, inebriatur felle
 dulcedo, moritur vita pro mortuo.

Ex omnibus praecedentibus patet,
 quod mortuus est Christus justus pro
 injustis, ab injustis, cum injustis, & ex
 injustis causis, sub injustis iudicibus, cū
 injustis poenis, atque suppliciis. Respice
 ergo, mens devota, in faciem Christi tui, &
 contemperate in eo crucis portationem in
 exemplum nostrae imitationis: corporis
 nudationem in exemplum nostrae con-
 fessionis, quae debet esse nuda: brachio-
 rum extensionem ad amplexandum, in
 signum de peccato redeuntis in gratiam
 receptionis: clavorum in manibus, &
 pedibus infixionem, propter memoriam
 fixae, & stabilis recordationis: coronae
 spinarum impositionem, in figuram nostrae
 glorificationis: capitis inclinationem ad
 osculum, in signum nostrae reconcilia-
 tionis: lateris apertionem, propter effu-
 sionem pretii nostrae redemptionis, &
 ablutionis; exivit enim ab eo sanguis, &
 aqua, ex quibus anima mea redempta, &
 lota est. Hucusque Bernardinus Se-
 nensis tam ingeniosè, quam piè.

Discite ergo, discite à me, & elati, quia
 mitis sum, & humilis corde. In hoc libro

humilitatem, in hoc obedientiam, pa-
 tientiam, charitatem legamus, ac edifica-
 mus, Fratres: hunc evolvamur, in hunc *Eccl. ult.*
 semper oculos erigamus, ac defigamus. *Cruceis liber*
Faciendi plures libros, nullus est finis: sed iste unicus annus
 pro omnibus satis. In libro tuo omnes scri- *instar est.*
 bentur. Glossa, id est, in me, qui sum for- *Psal. 138.*
 ma iustitiae omnibus: in quo sunt omnes *Gloss. ibid.*
 thesauri sapientiae, & scientiae Dei: in quo *Isa. 8.*
 legunt docti pariter, & indocti: Summi *Lyran. ib.*
 bi librum grandem, & scribe in eo stylo homi-
 nis. Lyranus, id est, clare, & planè: ita
 quod quilibet homo, etiam parum litera-
 tus, possit legere, & intelligere. Vade
 Chaldaeus. Et scribe in eo expositè, ut nemo
 non legat, ac intelligat. Scribe visum, & ex-
 plana eum super tabulam, ut percurrat,
 qui legerit. Ad Hebraicum, ut statim legi
 possit.

Et quis non legat magnos illos sangui-
 nis characteres? quis vel ineruditus li- *Iustin. de*
 brum hunc grandem non legat, signarum *triumph.*
 intus & foris? Librum hunc, inquit devo- *Christi ago-*
 tissimus Iustinianus, ut ab universis le- *ne, c. 20.*
 geretur, publice exposuit, nempe se vien-
 tibus gentibus, atque Iudaeis depictus
 est foris: virtute autem, & sapientia Chri-
 sti formatus est intus: habet foris simplex,
 & indoctus, quid legat: habet spiritua-
 lis, & perfectus, quid intus intelligat.

Quis mihi tribuat auditorem, vel, juxta *Iob. 31.*
 Gregorium, adiutorem, ut desiderium meum
 audiat omnipotens, & librum scribat ipse, qui
 iudicat, ut in humero meo portem illum, &
 circumdum illum quasi coronam mihi? San-
 ctus vir inquit egregiè in haec verba Gre- *Gregor.*
 gorius, postquam tot virtutum suarum
 sublimia gesta narravit, sciens, quod suis
 meritis ad summa pervenire nequeat, ad-
 jutorem quaerit: & quem nimium, nisi
 unigenitum Dei Filium contemplatur,
 qui humanam naturam in hac morta-
 litate laborantem, dum suscepit, ad-
 iuvit?

Hunc adiutorem librum vocat, quia
 Christus verbo, & exemplo nos docuit:
 & idcirco hunc in humero gestare quis
 debet, ut quod in Christo videt, hoc fa-
 ciat; id, quod & sanctus Iob faciebat:

Aug. lib. de 4.
 vir. card.

Christus iusto
 ab injustis, pro
 injustis, in-
 iustis ex causis
 passus.

Christus in
 cruce liber.
 Matth. 11.

Iob. 37.
Gregor.

Per singulos gradus meos pronuntiabo illum. A
Per singulos enim gradus suos (subdit
Gregorius) librum pronuntiat, qui per-
cepisse se eius scientiam, non per verba
tantummodò, sed etiam per opera de-
monstrat. Hunc ille perfectè pronun-
ciabat, qui dicebat: Nihil arbitror me
scire, nisi Christum, & hunc crucifixum.

Ira. 30.

Christus in Cruce perfectus est virtu-
tum magister: Et erunt oculi tui videntes
praeceptorum tuum.

August.

Quamvis enim per
totam vitam se Christus magistrum ex-
hibuerit, id tamen praecipue, & excellen-
tius in Cruce praestitit: unde Augusti-
nus pulchrè agebat, In Synagogis quidem
Dominum palàm locutum fuisse, sed Iu-
daeis tantum, ac veluti nondum è cathedra,
quemadmodum postea, dum Cru-
cem conscendit, unde non tantum Iu-
daeos, sed & Gentiles edocuit, ut pro-
pterea titulus scriptus fuerit Hebraicè, C
Graecè, & Latinè. Crux nimirum, ubi
fixa sunt membra patientis (ita ille,) cathe-
dra facta est magistri docentis. Ibi
gymnasium doctrinae publicè aperuit,
inde discipulos plures fecit.

Christus è
crucis cathedra docens
habuit disci-
pulum Centu-
rionem.

Marc. 15.

Ibi praecipue Centurionem illum feli-
citer erudit, ibi is aurem magistro pre-
buit: Videns, inquit Evangelista, Centu-
rio, quia sic clamans expirasset. Ergo infert
Bernardus, ad vocem credidit, ex voce
agnovit Filium Dei, & non ex facie. Erat

Bernard.

Ioh. 10.

enim fortasse ex ovibus ejus, de quibus
ait: Oves meae vocem meam audiunt, & co-
gnosco meas, & cognoscunt me meae. Audi-
tus invenit, quod non visus. Oculum
species fecellit, auri veritas se infudit.

Et latronem.

Ibi & latronem illum discipulum fecit,
ibi eum de suo caelesti regno edocuit. At
quam is, rogo, lectione de Christi rogo
perlegere potuit? Unde hic defixis in eum
oculis Regem intellexit? D. foris planè,
ex titulo, quem legebat. Eapropter no-
luit forè Christus titulum illum deleri,
quod scite notavit Arnoldus Carnotensis
sic fuit: Licet tam insignem titulum
deleri perfidia Iudaeorum clamose expe-
teret, obtinere nullo modo prevaluit.
Iam ad hanc Scripturam pertinebat verò
crucifixus, & cum intra se illa litera col-
ligebant.

Arnold.

Hic didicerunt, quotquot reverteban-
tur, percutientes pectora sua; unde refert
Hugo Pratenensis Hieronymum dicentem,
quod verbum illud: Pater, ignosce illis;
tantae pietatis, & efficaciae in auribus au-
dientium fuit, quod ferè quinque millia
hominum hoc verbo audito ad Christum
conversi sunt.

Et eos, qui ve-
reiebantur
cadentes pecto-
ra.
Luc. 23.
Hier. ib. 53.
Isa. Et pro
transgressoribus
rogavit.

Et reverè quomodo omnes nobis edisce-
rent, si caput illud spinis compunctum
intuerentur, humilitatem contra super-
biam; si denudationem, remissionem omni-
um abdicacionem contra avaritiam; si mem-
brorum confixionem, mortificationem,
ac continentiam contra luxuriam; si infi-
micorum propitiationem, mansuetudi-
nem, & charitatem contra iram; si po-
tionem amarum, sobrietatem contra gu-
lam; si occupationem spiritualem (qua
iuxta Hieronymum, dum vixit, in Cruce
semper oravit) & diligentiam contra ac-
diam; si denique lateris apertionem,
amorem contra invidiam devotè consi-
derarent?

Hieron.

Vbi, ubi melius odium peccati edisce-
re valeamus? Unde ubertius quanto illud
odio prosequatur Deus, agnoscamus?
Hic vides, quantum Deus peccatum cas-
tigavit in Filio: Qui proprio Filio suo non
peperit. Quem proposuit propitiationem per
suum in sanguine ipsius ad ostensionem iustitia-
e.

Rom. 3.

O qualem hic fecit ostensionem iusti-
tiae! Ex Inferni poenis non tantum per-
cipio iustitiae ostensionem, quam è Chri-
sto Cruci suffixo.

Non species ei, neque decor. Vidimus eum,
& non erat aspectus, aut forma, qua fueret,
ut desideremus eum: despectum, & novissi-
mum virorum, virum dolorum, aut He-
braice, quemadmodum nonnulli inter-
pretantur, illustrem propter dolores, & scien-
tiam infirmitatem, seu hominem in plaga: &
quasi absconditus vultus ejus, & despectus;
vel, & a vertebamus facies nostras ab eo, adeo
erat despectus. Verè languores nostros ipse tu-
lit, & dolores nostros ipse perierat. Et nos ve-
pua vinit eum quasi leprosum, & percussim
à Deo, & humiliatum. Ille autem vulno-
rum est propter iniquitates nostras, attritus
est propter scelera nostra.

Alii.
Septuag.

Margin.

Luc. 23. *Si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? Videbis Deum Patrem in ultionem peccati filium in mortem dare, nec peccatum oderis?*

4. Reg. 3. *Tradit Regum Historia, filios Israel aetna quondam obsidione Moabitarum urbem cinxisse, & ad extremas illius Regem angustias adegisse: qui sibi, suisque periculum imminere, nullumque superesse cernens effugium, primogenitum ipsum regni haeredem in hostium ipsorum oculis in urbis aenibus mactavit, ac immolavit: Arripensq; filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro ea, obtulit holocaustum super murum. Et facta est indignatio magna in Israel (subditque sacer Textus,) statimq; recesserunt ab eo, & reversi sunt in terram suam.*

Ioseph. lib. 9. Antiq. *Is, inquit Iosephus, hostium animas truces ad misericordiam deflexit. Tu dicam ego, viso Patre Filium immolante, obsidionem peccati non solves? peccare non desines?*

Rom. 10. *Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione, duobus, vel tribus testibus moritur: quando magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei condecussorit, & sanguinem Testamenti pollutum duxerit?*

Alti. Psal. 27. *Heu! quot hodie pretiosum hunc Sanguinem pollutum, vel, juxta alios, communem ducunt! &c.*

Sicut aqua effusus sum, (prae exigua, aut nulla sanguinis mei aestimatione) & dispersa sunt omnia ossa mea: veluti prae contemptu in terram projecta.

D. Thom. in cap. 22. ad Hebr. *In cruce remedium crucis, tentationis.*
Quid denique in Crucifixo non habes? Pulcherrime D. Thomas in caput duodecimum ad Hebraeos: In quacunq; inquit, tentatione invenitur in Cruce praesidium; ibi enim est obedientia ad proximum; ibi patientia in adversis; denique in Cruce invenitur doctrina, & exemplum omnis virtutis. Unde Augustinus: Crux non solum fuit patibulum patientis, sed etiam cathedra docentis.

Drogo. Luc. 24. *Et acute, & pie Venerabilis Drogo sermone de Dominicae Passionis Sacramentis, occasione verborum Luc. 24. Cognoverunt eum in fractione panis; opportune sic Christum allocutus: Et verè non*

cognosceris, Domine, nisi in fractione panis. Panis caro tua. Fregisti corpus, quod foris apparebat, & ostendisti medullam, quae intus larebat: nisi autem patiens, non cognosceris. *Ibi abscondita est fortitudo ejus. Quae est autem fortitudo tua, nisi manufactudo, nisi humilitas, nisi sapientia & obedientia? Has virtutes suavissimas, & fortissimas in fractione panis, hoc est, in passione tua nobis ostendisti.*

Habac. 3.

F Et quomodo non agnitus in Cruce exemplar virtutum, qui in ea praesertim innotuit Deus? Cum exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum.

Ioan. 8.

Pater, venit hora, clarifica Filium. Hilarius: Clarificat Pater Filium, quomodo tandem? Suffigitur Cruci.

Ioan. 17.

Hilar. lib. 3.

C In Cruce portò Dominus gloriae & agnitus, & dictus est: *Si cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent.* Vbi Chryllostomus: *Opportune Dominum gloriae appellat, loquens de Cruce: quia scilicet in ea agnitus auctor gloriae.*

de Trinit.

1. Cor. 2.

Chryl. ibid.

Cornua in manibus ejus, ibi abscondita est fortitudo ejus. Chaldaeus: Scinti & a qua ariga ejus prodierunt, ibi patefecit majestatem suam. Rupertus: In Cruce exaltatus est, omnis potestas, omne regnum (quod per cornu significari solet) datum est in manu ejus: Data est mihi omnis potestas in caelo, & terra.

Habac.

Chald.

Rup. ibid.

D *Qui ascendit super occasum, Dominus nomen illi.* Ex Augustino: *Quasi dicat: In occasu sese Dominum ostendit, ascenditque maxime.*

Psal. 67.

August.

E *Huc facit, quòd gloriosam illam Regis Regum, & Domini dominantium inscriptionem non alibi inscriptam legimus, quam in veste sanguine tincta, & in furore flagellis attrito: nam ubi Christus flagella pertulit, ubi sanguine aspersus est totus, tunc Rex Regum, & Dominus dominantium est appellatus.*

Apoc. 19.

C *ertè in cruce ut Deus innotuit, qui in ea attributa ostendit divina. Bernardus expendens verba illa: Et inclinato capite tradidit spiritum. Quis tam facile, inquit, quando vult, dormit? Magna quidem infirmitas mori, sed planè sic mori, virtus immensa.*

Bernard. ser.

de Pass. c. 19.

Matth. 27.
Hier. ibid.

Et Hieronymus premens similiter illa: *A* Et clamans voce magna, expiravit. Divinae potestatis, ait, iudicium fuit spiritum sic emittere. Nos cum ima voce, vel sine voce morimur, qui de terra sumus: ille vero exaltata cum voce expiravit, qui de caelo venit. Et Chrysostomus: Eapropter voce magna exclamavit Dominus, ut ostenderet, sua totū id fieri potestate.

Chrys. hom.
89. in Matt.

At nonne divina potentia, mori, & regna donare? *B* Hodie mecum eris in paradiso. Vbi pulchrè D. Leo: Excedit humanam conditionem ista promissio, nec tam de ligno Crucis, quam de throno editur potestatis.

D. Leo serm.
2. de Pass.

O, ô admirabilis potentia Crucis, exclamat alibi, ô ineffabilis gloria Passionis, in qua & tribunal Domini, & iudicium mundi, & potestas est Crucifixi!

Psal. 105.

Tanta planè in Cruce respanduit divina potentia, ut cum Propheeta illud verè dicere valeamus: *C* Salvavit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam.

Et quid de divina eloquar sapientia? *C* Crux certè, si Iudæis est scandalum, gentibus verò stultitia, credentibus tamen, ac Dei amatoribus, & contemplatoribus virtus est, atq; sapientia. Divina prorsus sapientia factum, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret, & qui in ligno vincebat, in ligno quoq; vinceretur.

2. Cor. 1.

O divina sapientia, quæ mundi, ac Diaboli vicit malitiam! Hac, Fratres mei, hac tantum imbuar, ut non iudicem, me scire aliquid inter vos, nisi Christum, & hunc crucifixum.

M A R I A I V X T A E

Crucem.

P V N C T V M XXVIII.

*Stabat autem juxta Crucem Iesu
Mater ejus, Ioan. 19.*

Ierem. 9.

*Q*uis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? Exhaustur

(quis nescit?) lachrymarum fontes assiduitate plorandi. Fleverunt David, sociique ejus, postquam viderunt directam, atque exhaustam Siceleg, donec *1* Reg. 30. *asciscerent in eis lachryma, vel ad verbum: Hebr. Et non erant vires ad plorandum.*

Etiam eloquentiæ Pater oratione secunda in Antonium: *Hec mihi, ait, con-* sumptis lachrymis, infixus tamen pectori hæret dolor. *Quidni pientissima Mater, exhaustis jam in retroactis mysteriis lachrymarum fontibus, novas optret lachrymas sibi dari, quas modo unici filii impendat funeri?*

Hec! hec! Defecit gaudium cordis mei: Thren. 5. versus est in luctum chorus meus: cecidit corona capitis mei.

Anima mea, ascingere cilicio, & con- spergere cinere: luctum unigeniti fac tibi planctum amarum. *Terem. 6.*

Ne vocetis me Noemi, id est, pulchram, Ruth. 1. sed vocate me Mara, id est, amaram, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens.

Posuit me desolatam, tota die maxore confectam. Thren. 1.

Planè magna est, (ô Maria) velut mare contritio tua, quis medebitur tui? *Cui comparabo te, aut cui assimilabo te, filia Ierusalem?* *Thren. 2.*

*Quis est homo, qui non fletet,
Christi Matrem si videret
In tanto supplicio?*

Certè, quos in felicissimo parru dolores non sensit, sub hac arbore experta est. *Sub arbore malo suscitavit te, ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Ad Hebraicum: Ibi peperit te Mater tua, ibi parturivit te Genitrix tua.* Dolores enim, quos illa effugit pariens, inquit pulchrè Damascenus, eos tempore Passionis sustinuit, ex materna compassione viscerum, lacerum reparturiens: & quem Deum per nativitatem agnovit, illum ut maleficum interfectum videns, tanquam gladio cogitationibus decerpit.

Nequaquam enim à diro spectaculo Mater

Maria sensit dolores sub cruce, quos non in partu. Cant. 8. Hebr.

Damasc. lib. 4. Or. 15.